



TORNION KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Arviointikertomus 2019



Tornio

Tornion kaupungin arviointikertomus 2019

Tornion kaupungin tarkastuslautakunta

Suensaarenkatu 4, Tornio

Kuvat: Päivi Kavaluus, Tuija Palosaari, Merja Sorjanen, Mari Tuomaala ja Juha Åman. Kannen kuva: Juha Åman.

Taitto- ja painotyö: Rovaniemen Painatuskeskus Oy, Rovaniemi 2020

Sisällysluettelo

TARKASTUSLAUTAKUNNAN PUHEENJOHTAJAN KATSAUS.....	5
TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TARKASTUSTOIMINTA.....	6
Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano.....	6
Arviointitoiminta.....	7
Tarkastustoiminta.....	9
Sidonnaisuusilmoitusten ilmoittamisvelvollisuuden valvonta.....	10
Toimintavalmiuksien kehittäminen.....	10
TARKASTUSLAUTAKUNNAN SUOSITUSTEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTIA VUOSILTA 2017-2018.....	11
Varhaiskasvatus.....	11
Vanhusten palveluasuminen ja kotipalvelu.....	11
Liikuntatoimi.....	13
Henkilötyövuosien kehitys suhteessa palveluiden ostoihin.....	14
VALTUUSTON ASETTAMIEN TAVOITTEIDEN JA NIIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	17
Tornion kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmän periaatteet.....	17
Keskushallintopalvelut.....	18
Vetovoimainen rajakaupunki.....	18
Yhteistyö ja kansainvälinen toiminta.....	23
Toimivat ja uudistuvat palvelut.....	24
Onnellinen ja osallistuva torniolainen.....	25
Toimiva kaupunkikonserni.....	27
Henkilöstö.....	28

Hyvinvointipalvelut.....	32
Vetovoimainen rajakaupunki	32
Toimivat ja uudistuvat palvelut.....	32
Onnellinen ja osallistuva torniolainen.....	34
Toimiva kaupunkikonserni.....	35
Sivistyspalvelut	37
Vetovoimainen rajakaupunki	37
Toimivat ja uudistuvat palvelut.....	40
Onnellinen ja osallistuva torniolainen.....	41
Toimiva kaupunkikonserni.....	44
Arvokasta yhteistyötä koulun ja esiopetuksen välillä.....	47
Tekniset palvelut.....	49
Vetovoimainen rajakaupunki ja toimivat uudistuvat palvelut.....	49
Onnellinen ja osallistuva torniolainen.....	49
Toimiva kaupunkikonserni.....	50
KAUPUNKIKONSERNI	51
Tornion Vesi Oy.....	51
Tornion Energia Oy	52
Team Botnia.....	52
Työvoimalasäätiö.....	53
Tornion oppilasasunnot, Palveluasunnot Oy ja Veljeskoti	54
Tornion vuokra-asunnot Oy	55
Tornion Keilahalli Oy.....	55
TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI.....	56
TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE JA ALLEKIRJOITUKSET	57

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Vuosi on kulunut ja jälleen on aika arvioida sitä, mitä viime tilikaudella tapahtui Tornion kaupungin palveluissa, taloudessa ja toiminnoissa. Uuden kaupungin strategian käyttöönoton myötä tavoitteet ovat konkretisoituneet ja se helpotti myös arviointityötä. Arvioinnissa on käytetty mm. talousarviota, tilinpäätöstä, lautakuntien pöytäkirjoista saatuja tietoja ja esittelijöiden tietoja ja materiaaleja. Lisäksi olemme kuulleet toimialojen asiantuntijoita ja luottamushenkilöitä. Olemme yleensä myös saaneet riipeästi vastauksia esittämiimme kysymyksiin. Kiitän tästä yhteistyöstä.

Arviointikertomusta kirjoitetaan tänä vuonna poikkeuksellisissa olosuhteissa koronan vuoksi. Tieto kuitenkin kulkee, ajatukset vaihtuvat ja asiat etenevät, välillä sähköpostilla välillä etäyhteydellä kuulokkeet korvilla ja onneksi välillä liveinäkin.

Tavoitteenamme on, että arviointikertomuksen luettavuus ja selkeys on hyvä, jotta kuntalaiset ja päätöksentekijät saisivat siitä mahdollisimman paljon irti. Meille tämä on kolmas arviointikertomus. Olemme pyrkineet entistä paremmin siihen, että korostamme arviointisuunnitelman mukaisia tilikausittain vaihtuvia painopistealueita sekä edelliseen vuoteen liittyviä päähuomioitamme ja niiden toteutumista.

Aiemmat kertomukset ovat olleet kattavia. Olemme kouluttautuneet, pyytäneet arviointia kertomuksestamme valtakunnallisessa kilpailussa ja pyrkineet kehittämään kertomusta oikeaan suuntaan. Sen myötä olemme päätyneet keskittymään enemmän olennaiseen kuin siihen, että sanoisimme kaikesta jotakin. Se ei tarkoita, että olisimme arvottaneet asioita merkitykselliseksi ja merkityksettömiksi, vaan toimimme arviointisuunnitelman mukaisesti. Valtuustokauden aikana tulee käytyä läpi kaikki toimialat.



Tässä kertomuksessa painopistealueena on koko kaupungin johtaminen, keskushallintopalvelut, sivistyspalvelut sekä konserniyhteisöt ja omistajaohjaus. Painopistealueiden lisäksi kertomuksessa on paneuduttu tilikausien 2017-2018 arviointikohteiden toimenpiteiden arviointiin. Mielestämme on tärkeää, että arviointia tehdään jatkumona ja siksi olemme panostaneet myös siihen osioon. Tarkoitus on olla apuna toiminnan kehittämisessä ja nostaa esille niitä kohtia, joissa meillä on parannettavaa, mutta toisaalta korostaa myös niitä asioita, joissa on onnistuttu. Parasta olisi jos hyviä toimintatapoja saataisiin mallinnettua kattavammin koko kaupungin käyttöön.

Toivottavasti arviointikertomuksemme on valaiseva, rakentava ja selkeä ja saatte siitä eväitä vaikuttamistyöhön, tavoitteiden asetteluun ja toiminnan kehittämiseen. Kiitos kaikille yhteistyöstä! Odotamme mielenkiinnolla palautettanne!

Mari Tuomaala

Tarkastuslautakunta ja tarkastustoiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunta on kaupunginvaltuuston asettama lakisääteinen lautakunta, jonka tehtävistä on määrätty kuntalain 121 §:ssä. Valtuusto on asettanut tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävät voidaan jakaa kolmeen tehtäväkokonaisuuteen: hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen, arviointi ja muut tehtävät. Tarkastuslautakunnan koko toiminta on perustunut kollegiaaliseen työskentelyyn ja päätöksentekoon. Keskeisimpänä tehtävänä on ollut arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi tarkastuslautakunta on arvioinut toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuutta ja erityisesti tarkoituksenmukaisuutta. Tällöin arviointi on perustunut lainsäädännössä esitettyihin vaatimuksiin.

Tarkastuslautakuntaan toimikaudella 2017-2021 kuuluvat seuraavat yhdeksän jäsentä:



Mari Tuomaala, pj.



Juha Berg, vpj.



Johanna Aarnio-Keinänen



Pekka Hacklin



Anne Harri



Päivi Kavaluus



Vilho Tikkanen



Hannu Uusitalo



Tiina Väkeväinen

Kuntalain mukaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut arkistos sihteeri Merja Sorjanen.

Arviointitoiminta

Tarkastuslautakunta on arvioinut vuoden 2019 toimintaa ja taloutta määrittelemiensä arviointiperiaatteiden ja hyväksymänsä arviointisuunnitelman ja työohjelman mukaisesti. Arviointisuunnitelma käsittää lautakunnan koko toimintakauden. Tavoitteena on, että toimikauden arvioinnit kattavat koko kaupunginkonsernin toiminnan. Työohjelma laaditaan vuosittain arviointisuunnitelman pohjalta.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopisteenä tilivuonna 2019 olivat koko kaupungin johtaminen ja keskushallintopalvelut, sivistyspalvelut sekä konserniyhteisöt ja omistajaohjaus.

Työohjelma tilivuonna 2019:

Kokous-aika:	Arvioitavat asiat:	Arviointimenetelmä:
21.8.2019	<ul style="list-style-type: none">Tarkastuslautakunnan työohjelma tilivuodelle 2019	
18.9.2019	<ul style="list-style-type: none">Talouskatsaus/osavuosikatsaus 2/2019Talouden seuranta, tasapainottamistoimenpiteet ja niiden toteutuminen, tuottavuuden parantaminenTarkastuslautakunnan talousarvio 2020	Talousjohtaja Anne Vuorjoki
23.10.2019	<ul style="list-style-type: none">Kulttuuri- ja nuorisotoimi: Tornionlaakson museo Nuorisopalvelut Aineen Taidemuseo Kansalaisopisto	Museonjohtaja Minna Heljala Nuorisotyön päällikkö Auli Pietikäinen, Museonjohtaja Katriina Pietilä-Juntura Rehtori Tarja Hooli
20.11.2019	<ul style="list-style-type: none">Kaupungin merkittävimmät asiat 2019Palvelutoimintojen seuranta ja kehittäminen – palvelujen sujuvuusKaupungin investoinnit, yleinen katsausKadut, tiet – urakoiden hankinta ja valvontaLiikuntatoimiHyvinvointipalvelut	Kaupunginjohtaja Timo Nousiainen Katupäällikkö Janne Malila Liikuntavastaava Antti Härkönen Vt. perusturvajohtaja Maarit Alalahti
9.12.2019	<ul style="list-style-type: none">VarhaiskasvatusOsavuosikatsaus 3/2019Peruskoulutus/toiminta ja haasteet Kivirannan koulullaNuorten ja aikuisten koulutusKaupungin investoinnit (strategia)	Varhaiskasvatuspäällikkö Riitta Keloneva Rehtori Hanna Tikka Lukion rehtori Marko Kaarlela Tekninen johtaja Markus Kannala

14.1.2020	<ul style="list-style-type: none"> Sivistyspalveluiden palvelustrategioiden toteuttaminen, toiminnan järjestäminen tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla Yhteistyö Ostopalvelut ja niiden kytkeytyminen strategiaan, hankintaprosessi, sopimukset ja niiden sisältö esim. laatumittarit ja niiden valvonta Investoinnit Talouden seuranta, tasapainottamistoimenpiteet ja niiden toteutuminen, tuottavuuden parantaminen Kouluviraston toiminta ja resurssit 	Sivistystoimenjohtaja Ilkka Halmkrona
18.2.2020	<ul style="list-style-type: none"> Omistajaohjauksen ja konserniohjauksen järjestäminen, valvonta ja toimivuus Sisäinen valvonta ja riskien hallinta Alustava tilinpäätöksen esittely (eurot) Keskushallintopalvelujen kuuleminen <ul style="list-style-type: none"> Hallinto- ja kehittämispalvelut strategian toteutuminen investoinnit Tietohallintopalvelut Hankintapalvelut Arviointikertomuksen valmistelun aloitus 	Kaupunginjohtaja Timo Nousiainen Vt. talousjohtaja Tuula Saari Kehitysjohdaja Sampo Kangastalo Vt. tietohallintopäällikkö Saija Kurtti Hankintapäällikkö Keijo Tuisku
17.3.2020	<ul style="list-style-type: none"> Konserniyhteisöjen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen (toteutettiin kirjallisena koronaviruspandemian vuoksi) 	Tytärtyhtiöiden toimitusjohtajat
28.4.2020	<ul style="list-style-type: none"> tilinpäätöksen esittely henkilöstöasiat liikuntatoimen asiat arviointikertomuksen valmistelua 	Kaupunginjohtaja, talousjohtaja, toimialajohtajat, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Henkilöstöpäällikkö Salla Kivelä Liikuntavastaava Antti Härkönen
5.5.2020	<ul style="list-style-type: none"> tilintarkastajan loppuraportti arviointikertomuksen valmistelua 	Vastuullinen tilintarkastajan edustaja Matti Keskitalo
26.5.2020	<ul style="list-style-type: none"> arviointikertomuksen hyväksyminen tilintarkastuskertomus 	
15.6.2020	<ul style="list-style-type: none"> arviointikertomuksen esittely ja käsittely valtuuston kokouksessa 	Valtuuston kokouspiiri

Arviointia tehdessään tarkastuslautakunnalla on ollut pohjana Tornion kaupunkistrategia 2017-2021, joka ensimmäistä kertaa ohjasi kokonaisvaltaiseksi vuoden 2019 talousarvion valmistelua. Lisäksi tarkastuslautakunnalla on arviointityössä ollut pohjana talousarvio ja -suunnitelma 2019-2021 sekä vuoden 2019 talousarvio, hyväksytyt käyttösuunnitelmat, hyvinvointikertomus ja -suunnitelma sekä vuoden 2019 tilinpäätös.

Tarkastuslautakunnan kuulemis- ja arviointivaiheen työ on ollut vuorovaikutteista. Arviointityössä tarvitsemaa tietoaineistoa on kertynyt myös kaupunginjohdon ja muiden viranhaltija-asiiantuntijoiden ja toimielinten puheenjohtajien sekä konserniyhtiöiden vastuunalaisten toimihenkilöiden kuulemisista.



Tarkastuslautakunta kokouksessaan Tornionlaakson Museolla 23.10.2019. Kuvassa myös museonjohtaja Minna Heljala (oikealla), joka oli kertomassa kokouksessa museon toiminnasta. Kuva: Merja Sorjanen

Arviointityössä pohjana ovat olleet myös tarkastuslautakunnan omat havainnot toiminnasta sekä tilintarkastusyhteisön tarkastuskertomukset. Lautakunta on myös huomionnut palautteet, joita se on saanut eri tavoin palvelujen käyttäjiltä ja kaupungin henkilöstöltä. Lautakunta on tehnyt arviointiaan objektiivisella, riippumattomalla ja luotettavalla työotteella. Näin ollen tarkastuslautakunnan jäsenistä Juha Berg (sosiaali- ja terveyslautakunta), Tiina Väkeväinen (sivistys- ja teknisten palvelujen lautakunta) ja Johanna Aarnio-Keinänen (sivistyslautakunta) eivät ole esteellisinä osallistuneet lautakuntiansa arviointiin.

Tarkastuslautakunnan arviointityön tulokset raportoidaan arviointikertomuksessa, joka käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Arviointikertomus on tarkastuslautakunnan käsitys siitä, kuinka kaupungin tilivelvolliset ovat onnistuneet valtuuston tahdon toteuttamisessa. Kaupunginhallitus antaa ajallaan valtuustolle lausunnot toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen johdosta.

Tarkastustoiminta

Tornion kaupungin ja sen tytäryhtiöiden tilintarkastusyhtiönä toimii vuosina 2018-2020 KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n.

Asiakasvastuullisena tilintarkastajana toimii JHT, KHT Tapio Raappana. Tilikauden 2019 aikana avustavina tarkastajina ovat toimineet Matti Keskitalo (HT, KHT, JHT), Niko Mykkälä (BBA), Elina

Lahdenperä (BBA) sekä lokakuuhun 2019 asti Anna Romppainen (HT, KHT, JHT). Muihin tarkastuspalveluihin, kuten erityistehtäviin sekä EU-hankkeiden tarkastuksiin KPMG on nimennyt Juha Väärälän (JHT, KHT). Hänet on nimetty myös kaupungin tytäryhteisöjen päävastuulliseksi tilintarkastajaksi. Tilintarkastaja Tapio Raappana on raportoinut tilivuoden 2019 tarkastusta yhdellä raportilla; loppuraportilla 28.4.2020 sekä tilintarkastuskertomuksella 15.5.2020.

Sidonnaisuusilmoitusten ilmoittamisvelvollisuuden valvonta

Kuntalain 84 §:ssä määriteltyjen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa. Jokainen ilmoitusvelvollinen on itse vastuussa sidonnaisuusilmoituksen tekemisestä.

"Kuntalain 84 §:ssä määriteltyjen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus."

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta voi kehottaa ilmoitusvelvollista tekemään uuden ilmoituksen tai täydentämään jo tehtyä ilmoitusta.

Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden antamat sidonnaisuusilmoitukset kokouksissaan 20.2.2019, 12.6.2019 ja 20.11.2019. Kaupunginvaltuuston tietoon sidonnaisuusilmoitukset vietiin 9.12.2019. Valtuuston käsittelyyn mennessä sidonnaisuusilmoituksen olivat tehneet kaikki kaupungin keskeiset johtavat viranhaltijat. Luottamushenkilöistä kuntalain mukaisen sidonnaisuusilmoituksen oli tehnyt 61 luottamushenkilöä.

Toimintavalmiuksien kehittäminen

Tarkastuslautakunnan jäsenten toimintavalmiuksien kehittämistä on tuettu osallistumalla alan koulutuksiin. Vuonna 2019 tarkastuslautakunta teki päätökset osallistumisista seuraaviin koulutuksiin: FCG Koulutus Oy:n koulutuspäivä Rovaniemellä 12.3.2019, BDO Auditio Oy:n Auditio-konferenssi 2019 Helsingissä 15.-17.5.2019, FCG Koulutus Oy:n kevätseminaari Tampereella 5.-6.6.2019, FCG:n arviointiseminaari Helsingissä 6.-7.11.2019 ja Tarkastuslautakuntien koulutuspäivä Oulussa 12.11.2019. Kaikkiin koulutuksiin ei päätöksistä huolimatta ollut mahdollisuutta osallistua.

Tarkastuslautakunta osallistui valtakunnalliseen arviointikertomuskilpailuun ja pyysi palautteen vuoden 2018 arviointikertomuksesta. Palaute perustui Tampereen yliopiston johtamis- korkeakoulun opiskelijoista muodostuvan esiraadin ja KPMG:n asiantuntijoiden havaintoihin. Tarkastuslautakunta on huomionnut arviointityössään saamansa palautteen.

Tarkastuslautakunnan suositusten vaikuttavuuden arviointia vuosilta 2017-2018

Varhaiskasvatus

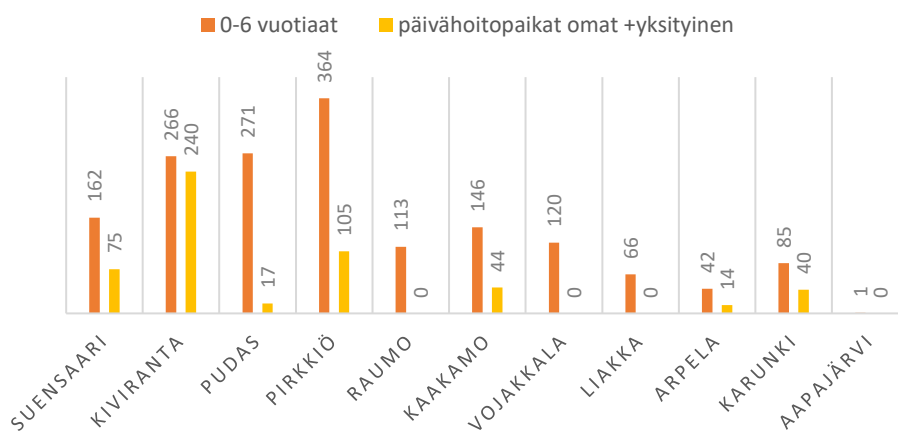
Vuoden 2018 arviointikertomuksessa kiinnitimme huomiota varhaiskasvatuspaikkojen riittävyyteen ja alueelliseen kattavuuteen. Torniossa on pyritty joustavasti vastaamaan kasvaneeseen päivähoitopaikkojen kysyntään, mutta nykyisen valtuuston toimikauden aikana vuosina 2017 ja 2018 on jouduttu perustamaan väliaikaisia ryhmiä ja kyseisinä vuosina valtuuston asettama varhaiskasvatukseen ostopalveluosuus ylitettiin. Vuonna 2019 perustettiin väliaikaiset ryhmät Kivirannalle Peräpohjan opistolta vuokrattuihin tiloihin ja Hannulan koululle, jonne siirrettiin 5-vuotiaita.



Alla olevasta taulukosta näkee eri alueiden erot. Tilastosta erottuu selvästi Putaan alue, jossa hoitopaikkoja suhteessa lapsimäärään on erityisen vähän 17 hoitopaikkaa 0-6-vuotiaiden määrän ollessa 271 lasta. Talousarvion mukaan tavoitteena on järjestää varhaiskasvatuspalvelut ja alakoulun opetus lähipalveluna. Tämän katsotaan tukevan alueiden ja palvelukylien statusta turvallisina ja viihtyisinä asuinympäristöinä. Tulevaisuuden päätöksenteon tulisi tukea strategian mukaista tavoitetta ja ottaa alueellinen kattavuus ja tasapaino huomioon.

Lähde: Varhaiskasvatuspäällikön tilasto, jossa laskettuna päivähoitopaikkojen määrä alueittain. Tilastossa mukana omana tuotettu palvelu, sekä yksityiseltä ostettu palvelu.

LAPSIMÄÄRÄ SUHTEESSA HOITOPAIKKOIHIN ALUEITTAIN



Vanhusten palveluasuminen ja kotipalvelu

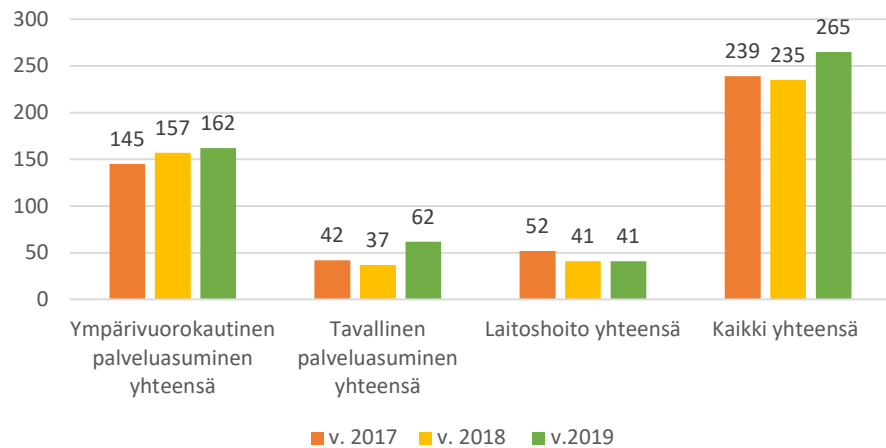
Vuosien 2017 ja 2018 arviointikertomuksissa olemme kiinnittäneet huomiota vanhusten palveluasumisen paikkojen riittävyyteen ja vuodeosaston kuormittumiseen. Tämä on johtanut ylimääräisiin kustannuksiin mm. erikoissairaanhoidon puolella. Vuoden 2019 talousarvion mukaan tavoitteena oli lisätä ikäihmisille tarkoitettua tavallista palveluasumista ja tukea kotihoitoa resursseilla, jotta ikäihmisten olisi mahdollista asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Tavoite toistuu vuosi vuodelta ja alla olevien tilastojen ja saatujen tietojen valossa on nähtävä, että toimenpiteitä on tehty asian edistämiseksi, mutta vanhusten palvelutarpeiden kasvuun ne eivät ole kaikilta osin pystyneet vastaamaan.

Ympäri vuorokautisten palveluasumisen paikkojen osalta Torniossa on Tornion kaupungin vanhuspalveluiden johtavalta hoitajalta saatujen tietojen mukaan riittävästi paikkoja suhteutettuna vanhusväestön määrään ja valtakunnalliseen tavoitteeseen, mutta kevyemmän palveluasumisen paikoille on tarvetta. Tarkastuslautakunnan mukaan olisi syytä kiinnittää huomiota vanhusväestön hoitoisuuteen palvelutarvetta ja tukea määriteltäessä. Tästä tulisi olla selkeät mittarit ja kartoitusta jatkuvana prosessina.

Tilastosta näkee, että hoitopäivät ovat lisääntyneet noin 4000 hoitopäivää edelliseen vuoteen nähden. Palvelusetelin käytön osalta kotipalvelutunnit ovat lisääntyneet, kun taas oman toiminnan osalta kotipalvelutunnit ovat laskeneet.

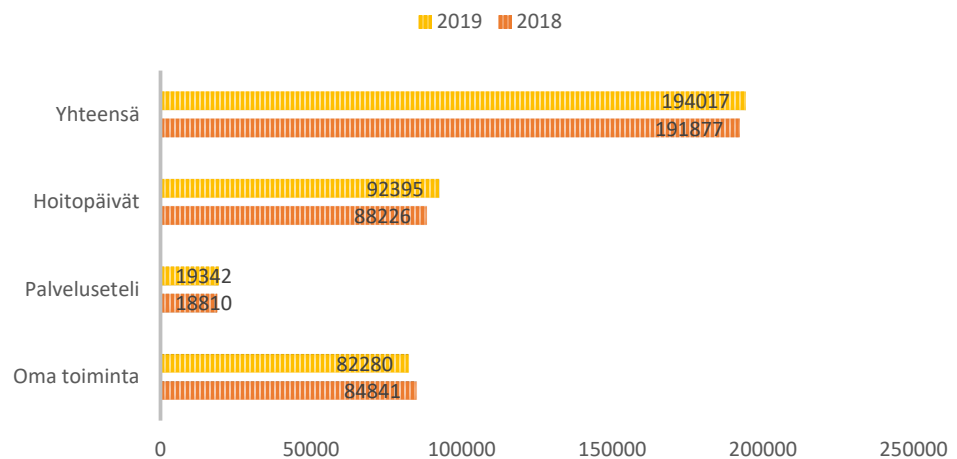
Lähde: Tornion Johtavan hoitajan tilasto, sosiaali- ja terveyspalvelut Tornio 6.4.2020

Vanhusten palveluasumisen paikkojen kehitys 2017-2019



Lähde: Sosiaali- ja terveyslautakunnan pöytäkirja 18.02.2020 § 37

HOITOPÄIVÄT JA KOTIPALVELUTUNNIT



Edellisessä kertomuksessa kiinnitimme huomiota sairaalahoidon jälkeiseen vanhusten kotiutusprosessiin, jossa nähtiin kehittämistä.

Tornio on ollut mukana Toimiva kotihoito Lappiin -hankkeessa ja toiminut hankkeen jälkeen vetäjänä verkostossa. Hankkeen tavoitteena on kehittää toimintaa ja yhdenmukaistaa kotihoito koko Lapissa. Tarkoituksena on poimia hyvät tavat eri kunnista ja ottaa ne käyttöön myös muissa kunnissa. Asiakkaan sairaalasta kotiutumista pyritään ennakoimaan ja valmistelemaan yhdessä hoitohenkilöstön, kuntoutusohjaajan ja geronomin tiiviissä yhteistyössä ottaen käyt-

töön kuntouttava arviointijakso. Tavoitteena on, että sairaalassa oloaikaa voitaisiin lyhentää. Saattaen kotiuttamalla pyritään lisäämään ikäihmisen ja hänen läheisten osallistumista, kartoittaa palvelun tarvetta jatkossa ja varmistaa, että vanhus pärjää kotona.

Konkreettisia muutoksia kotiutusprosessin kehittämisessä on tapahtunut hankkeen myötä kotikuntoutustiimin muodossa, jossa työskentelee em. fysioterapeutti ja geronomi. Tiimi on aloittanut vuonna 2018. Hyvinvointipalveluiden mukaan vuonna 2019 kuntoutustiimityötä jalkautettiin osaksi toimintaa ja perehdytettiin henkilökuntaa muutokseen. Resurssien osalta ylimääräinen resurssi on ainoastaan Vappu ja Oskari Yli-Perttulan säätiön kustantama fysioterapeutti. Tiimin geronomin toimi on muutettu entisestä hoitajan toimesta, jolloin tietysti kotihoitoon tuli vaje, jota on paikattu palvelusetelin lisäämisellä. Kotihoidossa ei ole aina saatu sijaisia äkillisiin poissaoloihin. Sen seurauksena resurssit ovat olleet ajoittain tiukilla. Voidaan sanoa, että kehitystä on tapahtunut ja kotikuntoutustiimin turvaaminen on myös jatkossa merkityksellistä ikäihmisten kotona asumisen edistämiseksi. Mehiläinen Länsi-Pohjan kotiutuskoordinaattoreiden ja Tornion terveystieteiden tutkimuskeskuksen kotiutusohjaajan yhteistyön avulla sekä kotikuntoutustiimin myötä kehitystä on tapahtunut. Kehitystyön mahdollistavat tarvittavat resurssit, joihin tulee kiinnittää huomiota. Toimiva Kotihoito Lappiin –hankkeen tavoitteiden toteutumisista tarkastuslautakunnalla ei ole ollut käytössä yksilöityjä tilastoja ja toimintaa kuvaavia konkreettisia tuloksia.

Liikuntatoimi

Tarkastuslautakunta on arviointikertomuksissaan 2017 ja 2018 kiinnittänyt erityishuomiota siihen, että sivistyspalveluiden toimialalla liikuntatoimen vastuualueen keskeisten toimijoiden ja kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön vastuutahojen poikkihallinnollisessa yhteistyössä on ollut parannettavaa. Tarkastuslautakunta on todennut, että torniolaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävän ennaltaehkäisevän työn tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden kannalta sivistyspalveluiden toimialalla tarvittaisiin sivistystoimienjohtajan alaisuudessa toimiva liikuntajohtaja. Tästä lausueessaan kaupunginhallitus on asian-
tuntemukseensa nojaten todennut vastineessaan vuoden 2017 arviointikertomuksessa, että "tarkoituksena on siirtyä vastaavaan toimintaan kuin kulttuuripalveluiden puolella. Tapahtumatuottaja-mallia sovelletaan myös liikuntapuolelle keskittämällä toiminta liikunta- ja vapaa-ai-
katuottajan työnkuvaan". Kaupunginhallitus piti edellä mainitussa vuoden 2017 vastineessaan tarkastuslautakunnan arvioita "turhana pelkona". Tilivuoden 2018 arviointikertomuksen

vastineessaan kaupunginhallitus totesi, että "uimahallin henkilökuntaresurssi on riittävällä tasolla ja hallinnon osalta tilanne on vakiintumassa ja uuden liikuntatoimesta vastaavan henkilön toimenkuva on selkiintynyt ja hallinnon toimivuuteen, tiedon kulkuun, resurssien riittävyteen sekä strategisten tavoitteiden saavutettavuuteen on saatu selkeyttä".

*"Onnistuneella
hyvinvointijohtamisella
ja hyvinvoinnin edistämis-
työllä kavennetaan
parhaimmillaan
asukkaiden
terveyseroja."*

Nyt tarkastuslautakunta toteaa, että eri hallinnonalat ovat tehneet lakisäätöistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyötä tarkasteluvuonna 2019 aikaisempien vuosien vastuutahorakenteella; vuodesta 2017 alkaen liikuntapaikkojen ylläpidosta on huolehtinut tekniset palvelut varsinaisten liikuntapalveluiden ollessa sivistyspalveluiden vastuulla. Arviointivuonna 2019 toiminut liikunta-
vastaava on selkiyttänyt merkittävästi liikuntapalveluiden hyvinvointia edistävää toimintaa, mutta eri toimijoiden ja tahojen asiantuntija- ja valmistelutehtävien rooleissa,

vastuissa, valtuuksissa ja työn tavoitteissa on edelleen selkiyttämisen tarvetta. Esimerkiksi liikuntapaikkarakentamisen ja -hankesuunnittelun sekä erilaisten toimenpideohjelmien ja ma-
talan kynnysten eri-ikäisten liikuntaryhmien osalta ei ole päästy merkittäviin tuloksiin.

Liikuntapalveluiden tulostavoitteellisessa suunnittelu- ja kehitystyössä on parannettavaa kuin myös poikkihallinnollisessa tehtävä- ja vastuutahojen yhteistyössä. Onnistuneella hyvinvointi-
johtamisella ja hyvinvoinnin edistämistyöllä kavennetaan parhaimmillaan asukkaiden terveys-
eroja ja edistetään yleistä hyvinvointia ja terveyttä siten, että väestön sairaanhoitopalveluiden
tarve vähenee merkittävästi.

Tarkastuslautakunta näkee, että Tornion liikuntatoimen ja -palveluiden kokonaisuutta tulee toteuttaa hyvinvointisuunnitelman 2017-2021 tavoitteiden mukaisesti siten, että palveluja tarjotaan kaiken ikäisille kuntalaisille, seuroille ja yhteisöille taloudellisesti ja toiminnallisesti tarkoituksenmukaisella laadukkaalla tavalla.

Tornio tarvitsee jatkossa liikunta- ja hyvinvointipalveluiden järjestämiseen asiantuntijuutta pää-tavoitteena kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden lisääntyminen. Tämän lisäksi on syytä odottaa liikuntapaikkarakentamisen hankeosaamisen ja kunnallisen liikuntatoimen päätöksenteon ja liikuntapoliittisten kysymysten edistymistä ja yleistä kehitystyötä menneiden lähivuosien tilasta.

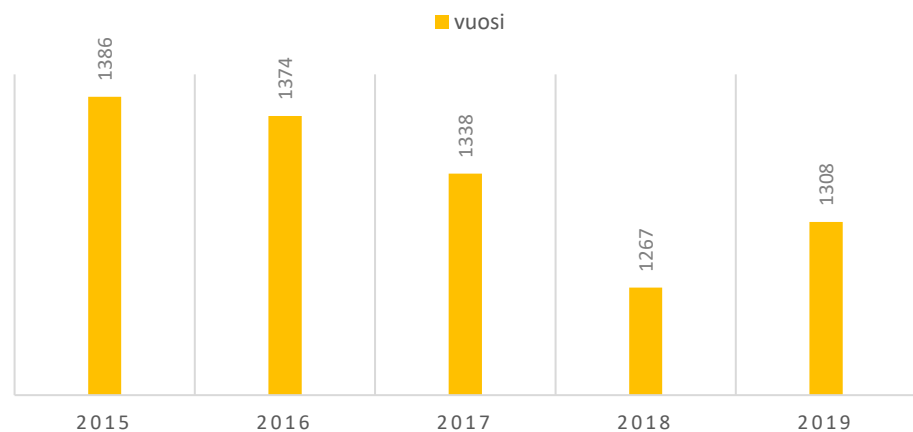
SUOSITUS: Järjestelmällisen tiedon keruun, sen analysoinnin ja tulkinnan ja objektiivisen arvioinnin jälkeen tarkastuslautakunta toteaa näkemyksensä, että Tornio tarvitsee liikuntajohtajan, joka vastaa liikunta- ja hyvinvointipalveluiden järjestämisen kokonaisuudesta siten, että väestön aktivointi hyvinvointia tukeviin ja terveellisiin elämäntapoihin mahdollistuu toiminnallisesti ja taloudellisesti tehokkaalla, laadukkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla.



Henkilötyövuosien kehitys suhteessa palveluiden ostoihin

Vuonna 2015 taloustyöryhmä esitti ja valtuusto linjasi, että henkilötyövuosia tulee vähentää seuraavan kolmen vuoden aikana. Henkilötyövuodet vähenivät, mutta samalla ostopalvelut ovat huomattavasti kasvaneet. Alla vertailua henkilöstömäärästä, henkilötyövuosien kehityksestä ja ostopalvelujen määrästä euroina 2015-2019. Tilastoista on nähtävissä, että henkilötyövuodet ovat edelleen laskeneet, vaikkakin henkilöstön määrä on noussut. Tämä selittyy määräaikaisten henkilöstön kasvulla viime vuonna; kasvua oli 85 henkilön verran. Talousarviossa 2019 tavoitteena henkilöstön osalta oli tiukkenevan talouden huomioon ottaminen ja vakituisten ja määräaikaisten määrän vähentäminen. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota myös palvelujen oston kasvuun talouden tasapainottamisen osalta, koska säästö henkilöstön vähentyessä on usein kustannus palvelujen ostoissa ja tämä vertailu tulee aina muutosten yhteydessä avoimesti esittää.

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ ILMAN TYÖLLISTETTYJÄ

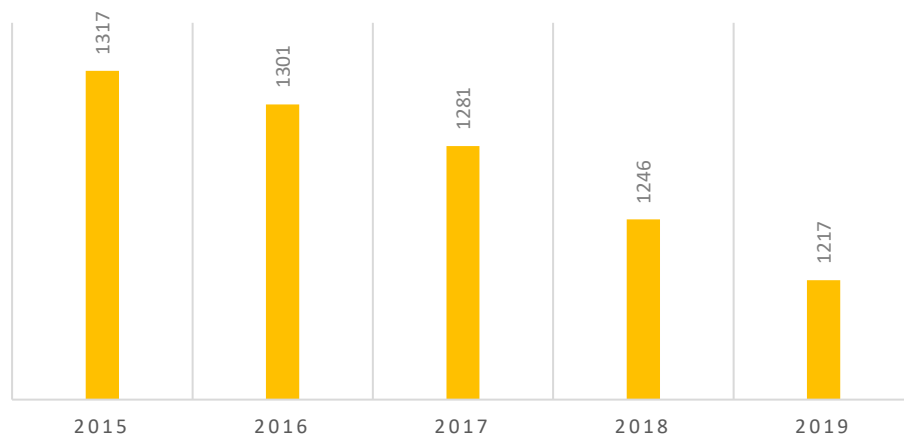


Tilasto Tornion kaupungin henkilöstöpäälliköltä

Tilasto Tornion kaupungin henkilöstöpäälliköltä

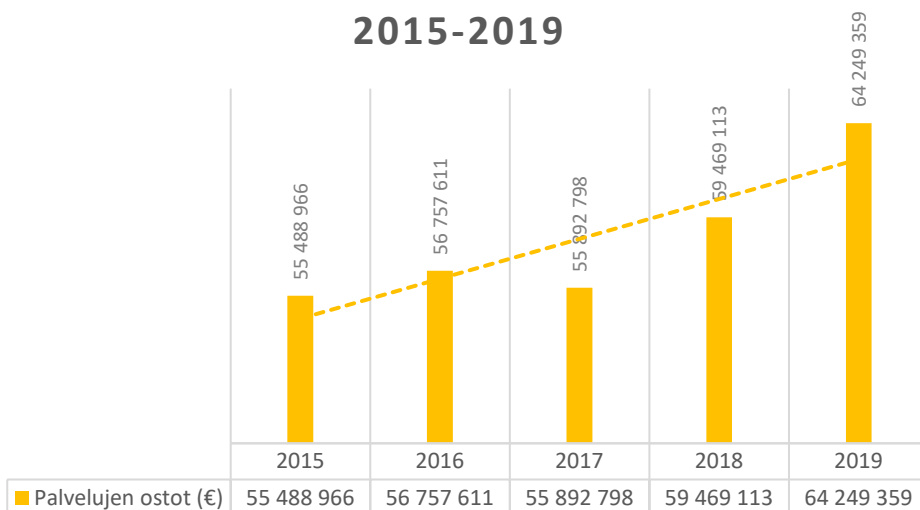
HENKILÖTYÖVUODET

■ henkilötövuodet



Tilasto Tornion kaupungin pääkirjanpitäjältä

PALVELUJEN OSTOJEN KEHITYS 2015-2019



*Rajaleikki -patsas Victorian torilla.
Kuva: Tornion kaupunki / Juha Åman*



Valtuuston asettamien tavoitteiden ja niiden toteutumisen arviointi

Tornion kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmän periaatteet

Kaupungin johtavien viranhaltijoiden ja esimiesten tehtävänä on valmistella ja toteuttaa kaupunkistrategiassa määritellyt kaupunkitason tulostavoitteet ja johtaa ne toimialoille. Esimiehet toiminnallistavat strategian osaksi palveluyksiköiden talousarviosuunnittelua ja seuraavat strategian toteutumista omilla vastuualueillaan. Esimiehet ovat avainasemassa strategian tavoitteiden toteuttamisessa ja strategiaviestinnässä henkilöstön suuntaan. Henkilöstö on keskeisessä asemassa strategian käytännön toimenpiteiden toteuttajana.

"Esimiehet ovat avainasemassa strategian tavoitteiden toteuttamisessa ja strategiaviestinnässä henkilöstön suuntaan."

Tornion kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 26.2.2018. Sitä on nyt ensi kertaa kokonaisuudessaan toteutettu tilivuoden 2019 toiminnassa. Kaupunkistrategiaan on koottu yhteen kaupungin kehittämisen päälinjaukset, joita ovat

1. Vetovoimainen rajakaupunki
2. Toimivat ja uudistuvat palvelut
3. Onnellinen ja osallistuva torniolainen
4. Toimiva kaupunkikonserni

Päälinjaukset sisältävät yhteensä 22 kaupunginvaltuuston hyväksymää valtuustokautta 2017-2021 strategisesti sitovaa toiminnan realistista tavoitetta ja toimenpiteet niihin pääsemiseksi. Toimenpiteiden toteutumisen arvioimiseksi on asetettu relevantit mittarit.

Kaupunkistrategia (päästrategia) on kaupungin tärkein johtamista ja toimintaa ohjaava perusluonteinen toimintasuunnitelma, jossa valtuusto päättää kaupungin toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kaupungin toimintaa johdetaan valtuuston hyväksymän kaupunkistrategian mukaisesti. Kaupungin talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kaupunkistrategiaa ja edellytykset kaupungin tehtävien hoitamiseen turvataan. Torniossa on uuden kaupunkistrategian 2017-2021 myötä ainoastaan yksi strategia, josta johdettavat suunnitelmat ja ohjelmat ovat osa sen toimeenpanoa valikoiduilla osa-alueilla.

Yksi kaupungin toimintaa ohjaava toteuttamisohjelma on hallintosääntö. Tuorein hallintosääntö hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 30.1.2017 ja se tuli voimaan 1.6.2017. Uuden hallintosääntön mukaisesti kaupungin virasto-organisaatio jakautuu toimialoihin, jotka ovat keskushallintopalvelut, hyvinvointipalvelut, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut. Kukin toimiala jakaantuu kaupunginhallituksen päättämiin palvelualueisiin ja palvelualueet edelleen kaupunginhallituksen tai lautakunnan päätöksellä palveluyksiköihin. Palveluyksiköt jakaantuvat toimialajohtajien päätöksellä kustannuspaikkoihin.

Hallintosääntö ohella kaupungin toimintaa ohjataan muiden kuntien kanssa tehtyjen sopimusten pohjalta seuraavilla yhteisillä säännöillä:

- o Perämeren jätelautakunnan johtosääntö
- o Meri-Lapin ympäristöpalvelujen johtosääntö
- o Tornionlaakson maakuntamuseon johtosääntö (1.1.2020 alkaen Tornionlaakson museo)

Tornion kaupungin ajantasainen sääntökokoelma löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteesta [tornio.fi/Kaupunki ja hallinto/Päätöksenteko/Säännöt ja ohjeet](http://tornio.fi/Kaupunki_ja_hallinto/Paatöksenteko/Saännöt_ja_ohjeet).

Kaupunginvaltuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta, käyttää kaupungin päätösvaltaa ja siirtää kaupungin päätösvaltaa hallintosäännön määräyksillä. Se on myös Tornio-konsernin ylin ohjaaja, joka kuntalain 14 §:n mukaan päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Hallintosäännön 21 §:n mukaan kaupunkikonsernin ohjauksen ja konsernivalvonnan kehittämisestä ja omistajaohjauksesta vastaa kaupunginhallituksen alaisuudessa konsernijaosto.

Kaupunginhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Se johtaa kaupungin toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kaupunginhallitus vastaa mm. kaupungin omistajapolitiikasta, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle. Myös esimerkiksi kaupungin henkilöstöpolitiikasta, kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Keskushallintopalvelut

Vetovoimainen rajakaupunki

Kaupunkistrategian toimenpiteet tähtäävät kokonaisvaltaisesti kaupungin väkiluvun kasvattamiseen. Vuonna 2019 väestön väheneminen oli kuitenkin suurinta sitten vuoden 2002 ollen 21 602 asukasta. Väki väheni yhteensä 273 asukkaalla verrattuna vuoteen 2018 siitä huolimatta, vaikka Tornio menestyi hyvin seutukaupunkien vetovoimatutkimuksessa 2018.

Kaupunkistrategian uudistamisen yhteydessä yhdeksi toimenpiteeksi asetettu Tornion kaupungin elinkeino-ohjelman uudistaminen vuosille 2019-2021 hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 21.1.2019 § 8. Elinkeino-ohjelma linjaa kaupungin elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämistä ja tahtotilaa.

Tornion työpaikkamääristä ei ole vuodelta 2019 ajankohtaista tietoa saatavilla. Vuodelta 2017 peräisin olevan tuoreimman virallisen tilaston mukaan Torniossa on 8 689 työpaikkaa. Vaikka työpaikkojen määrä laski 88 työpaikalla, se oli suurempi kuin esimerkiksi vuosina 2014-2015. Terveys- ja sosiaalipalvelut (+24) ja rakentaminen (+23) olivat suurimpia kasvualoja.

"Tornion työllisyystilanne kehittyi suotuisasti vuonna 2019."

Tornion työllisyystilanne kehittyi suotuisasti vuonna 2019. Torniossa työttömyysaste oli alempi, kuin Lapissa keskimäärin, mutta jäätii alle koko Suomen keskiarvosta. Työmarkkinatuen määrä eli ns. "sakkomaksujen" määrä aleni entisestään ollen 261 000 € vähemmän kuin vuonna 2018. Kesätyöntekijöitä työllistettiin kesätyösetelin avulla lähes sama määrä kuin edellisenä vuonna. Kesätyöseteli on nähty toimivaksi niin työntekijöille, kaupungille kuin yrityksillekin.

Tornion kaupunki on tehnyt kehittämistyötä työllisyydenhoidon osalta yhteistyössä Tornion Työvoimalasäätiön kanssa ja pyrkinyt useilla toimillaan edistämään yritysten ja työntekijöiden kohtaamista. Vuonna 2019 Tornio hakeutui mukaan alueellisen työllisyyden kuntakokeiluun, joka toteutetaan vuosina 2020-2022. Kokeilun myötä Tornion kaupungin työnjohdon alle siirtyy 4,2 henkilötyövuotta TE-toimiston henkilöstöstä. Vuonna 2019 toteutettiin sosiaali- ja terveysministeriön rahoittama ja Työ- ja elinkeinoministeriön toteuttama Perhevapaalta työelämään -hanke.

Tornion yhtenä vetovoiman kasvattajana nähdään se, että kaupungin maine- ja mielikuva vahvistuu. Helmikuussa 2019 hyväksyttiin kaupunginhallituksessa uusi viestintäohje ja markkinointisuunnitelma, jonka avulla brändityötä kehitetään.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tornion kaupungilla on voimassa oleva elinkeino-ohjelma, joka pohjaa Tornion kaupunkistrategiaan. Keskeinen tavoite on asukasmäärän lisääminen. Elinkeino-ohjelmassa on mainittu, että yritysten ja työpaikkojen lisääminen alueella on keskeinen tekijä maan sisäisen muuttoliikkeen kannalta. Se on edellytys, jotta väestömäärä kasvaa kunnassa, koska syntyvyys on kuolleisuutta pienempi.

Yrityksien nettomäärä kasvoi 52:lla yrityksellä, joka on ilman muuta hyvä asia. Elinkeinotoimen tehokkuuden mittaamiseen olisi syytä käyttää useampia mittareita, jotta kaupungille tärkeästä elinkeinoelämän kehityksestä saadaan luotettavaa tietoa. Ilman luotettavia mittareita toimenpiteiden vaikutusta on vaikea arvioida. Erityistä painoarvoa olisi asetettava syntyneiden työpaikkojen tuottavuudelle. Korkeammat palkat houkuttelevat työntekijöitä ja verokertymäkin on suurempi.

Kaupungin väkiluvun kasvattamiseksi merkittävän tuottavan elinkeinoelämän perusedellytysten tulee olla kunnossa. Näitä ovat koulutuksen lisäksi mm. väylät, tiet ja kadut, satama, junaratat. Suuren mittaluokan toimijat tuovat työpaikkoja ja luovat muuta yritystoimintaa.

Nuoret aikuiset tarvitsevat työpaikkoja jäädäkseen tai muuttaakseen alueelle. Tässä Tornion kaupungin tulee tehdä kaikki voitava – siihen on panostettava.

"Kaupungin väkiluvun kasvattamiseksi merkittävän tuottavan elinkeinoelämän perusedellytysten tulee olla kunnossa."

Vuoden 2019 suurin yksittäinen ponnistus, Tornion matkailun Master Plan -hanke, oli yksi kaupunkistrategian merkittävä toteuttamisohjelma, jolla saatiin koottua alueen toimijat yhteen. Hankkeen budjetti oli 166 472 €. Matkailun osalta on jo todettava positiivista kehitystä yöpymisluvuissa, joka osoittaa myös kaupungin toimenpiteiden oikeansuuntaisuutta.

Elinkeinoelämän suurimmat suunnittelun asteelle päässeet hankkeet Torniossa vuonna 2019 olivat Outokummun kuonasulatto ja Tuulivatti Oy:n aloittama Karhakkamaan tuulivoimapuiston suunnittelu. Molempien

hankkeiden osalta on kyse investoinneista, joiden suuruusluokka on julkisuudessa liikkuvien tietojen mukaan satoja miljoonia euroja. Tällaisia hankkeita ei ole Tornion kaupungin alueella ollut vuosiin. Edellinen iso investointi oli LNG-terminaalin rakentaminen, kustannuksiltaan noin 100 miljoonaa euroa.

Kaupungin myöntämät rakennusluvut ovat pysyneet 2010-luvun alun jälkeen hyvin pitkälle samana, ollen merkittävästi pienempiä kuin 2000-luvun huippuvuosina.

Liikenteen osalta on todettava Röyttän sataman merkitys, se on tonnimäärissä mitattuna merkittävä toimija Perämeren kaarella, tonnimäärissä oli kasvua n. 2 %. Kemi-Tornio lentokentän osalta on todettava matkustajamäärien taso n. 64 000 matkustajaa, jossa on pudotusta -4,8 % edelliseen toimintavuoteen nähden. Lukemat ovat vertailukelpoisia, koska kentän toiminnassa ei ole vuosien välillä tapahtunut muutosta.

Laaja paikallinen toisen asteen koulutus ja korkeakoulutus edesauttaa merkittävästi nuorten jäämistä kaupunkiin. Nuori jää sinne missä on ihmissuhteet tai mihin perhettä aletaan perustamaan. Kun lähtökohdat ovat kunnossa, on työpaikkoja ja opiskelupaikkoja, yleinen elämänvirta seuraa perässä. Laadukkaat peruspalvelut sekä harrastus-, liikunta- ja vapaa-ajan mahdollisuudet edistävät nuorten jäämistä ja palaamista kotikaupunkiinsa.

Työllisyyden osalta on aina pidettävä onnistumisena työttömyyden laskua, vaikka suuria askeleita työllisyyspolitiikassa ei viime vuonna saavutettukaan. Vuonna 2019 osallistuttiin Perhevaalilta työllistyminen -hankkeeseen ja valmisteltiin 2020 alkavaa Lapin työllisyyskokeilua.

Matkailun vetovoimaisuuden mittareiksi on asetettu Tornion matkailutulon määrä, yöpymiset, tapahtumien kävijämäärät. Aineen taidemuseon ja Tornionlaakson museon kävijämäärät sekä Rajalla-kauppakeskuksen kävijämäärät. Selkeät mittarit ovat oleellisia, jotta tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta voidaan arvioida.

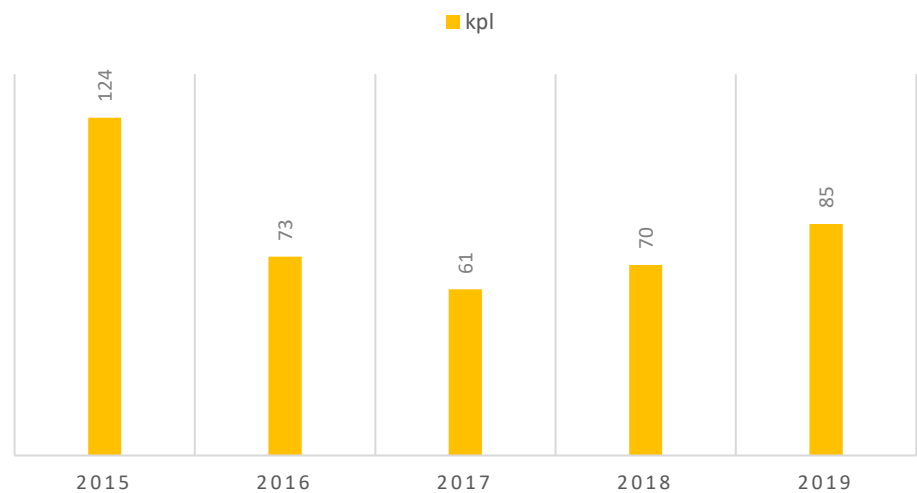
Yöpymisten määrä on noussut 7,5 %, joten sen osalta on onnistuttu. Tornion matkailun Master Plan –hankkeen suunnitelma tehtiin vuoden lopulla, joten tuloksia ei vielä voikaan olla viime vuoden osalta luonnollista kehitystä enempää.

Positiivisena nostamme esiin Tornion hyvät tulokset seutukaupunkien vetovoimatutkimuksessa ja brändin suunnitelmallisen ja kuntalaisia osallistaneen työn mm. brändiuudistusta tehtäessä.

Tarkastuslautakunta kokosi muutamia tilastoja, jotka kuvaavat osaltaan kaupungin vetovoimaisuuden kehitystä.

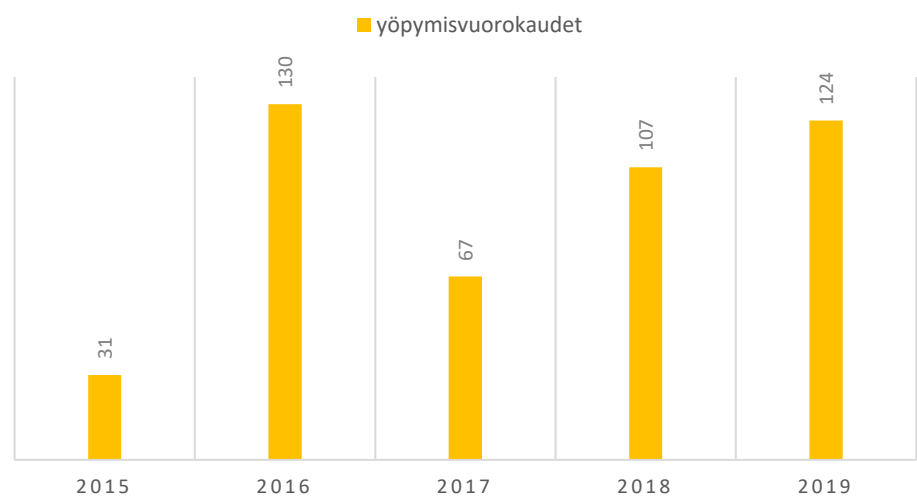
Tilasto tapahtumatuot-
tajalta

TAPAHTUMIEN MÄÄRÄ



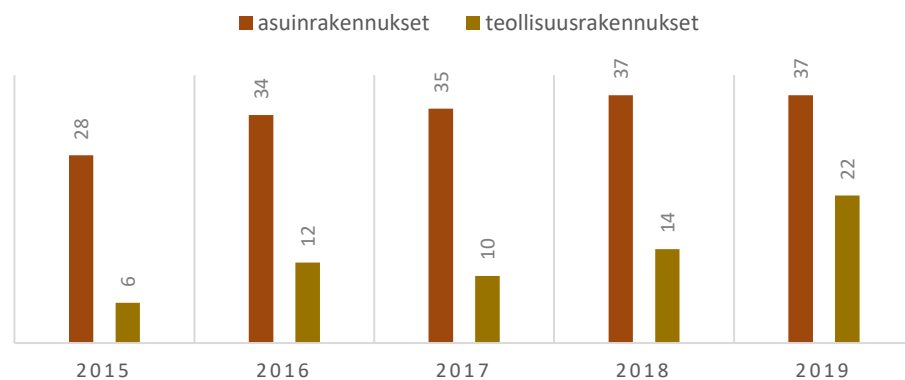
Tilasto tapahtumatuot-
tajalta

YÖPYMISVUOROKAUDET



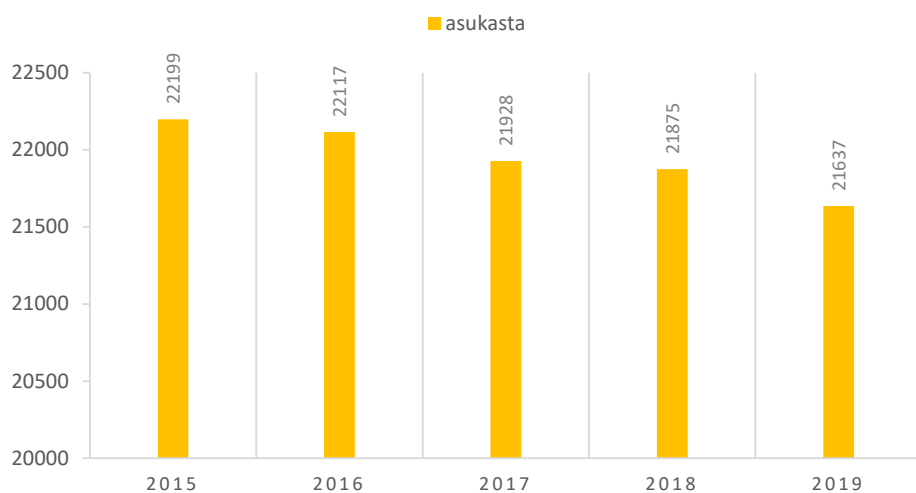
Tilasto rakennusvalvon-
nasta

UUSIEN ASUINRAKENNUSTEN JA TEOLLISUUSRAKENNUSTEN MÄÄRÄN KEHITYS



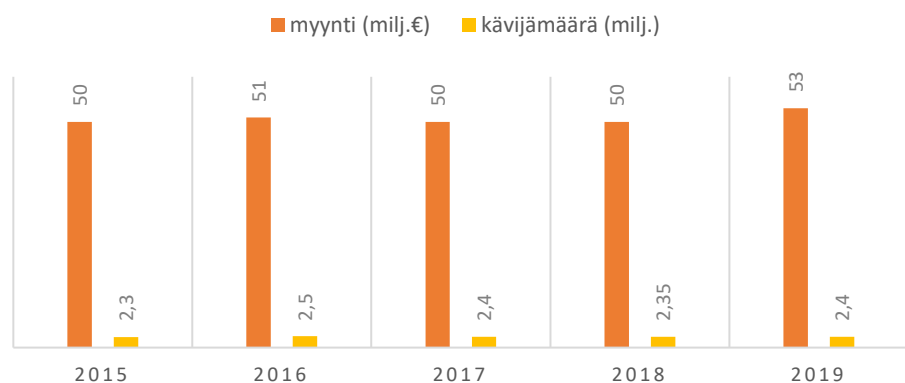
Lähde: Tilastokeskuksen
tilasto

TORNION VÄKILUKU 2015-2019



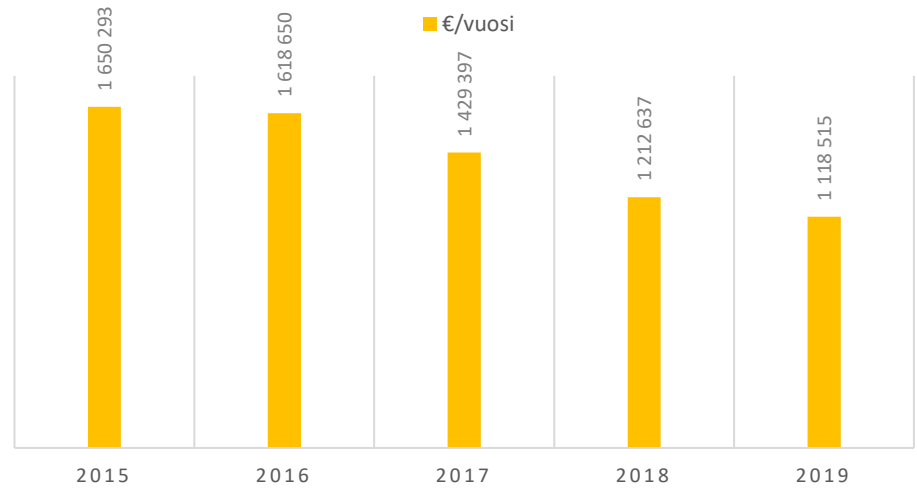
Lähde: Kauppakeskus-
yhdistyksen tilastot

RAJALLA PÅ GRÄNSEN KÄVIJÄMÄÄRÄN JA MYYNNIN KEHITYS 2015-2019



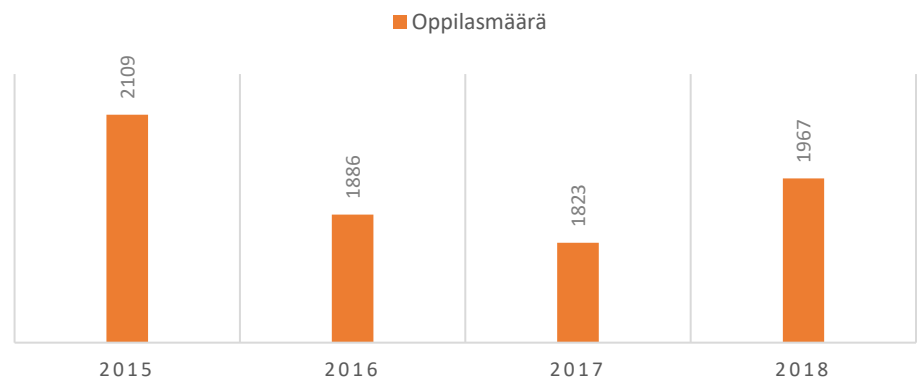
Tilasto henkilöstö- ja työllisyyspalveluiden palveluneuvojalta

TYÖMARKKINAMAKSUT KELA



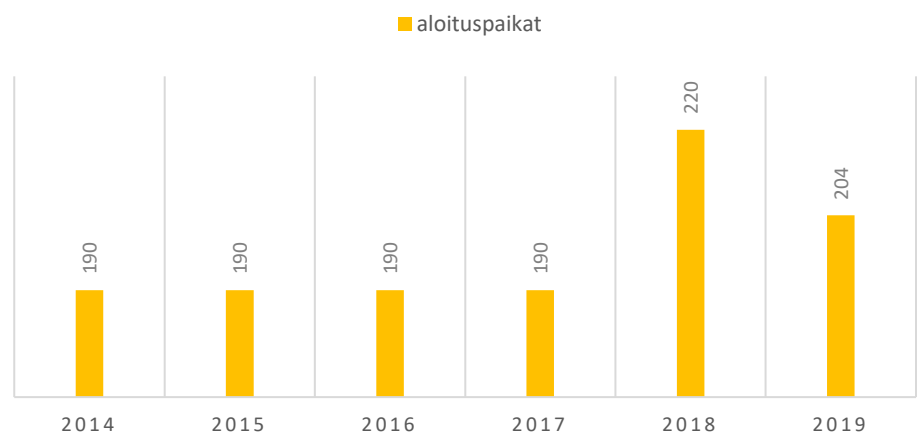
Lähde: Opetushallituksen tilastot

TORNION AMMATILLISTEN OPPILAITOSTEN OPISKELIJAMÄÄRÄ 2015-2018



Lähde: Lapin AMK:n kokoama tilasto

LAPIN AMK ALOITUSPAIKAT TORNIOSSA 2014-2019



Yhteistyö ja kansainvälinen toiminta

Tornionlaakson neuvosto

Tornionlaakson neuvosto on ruotsalainen kuntayhtymä, jossa on mukana kuntia Suomes-
ta, Ruotsista ja Norjasta. Toimintakertomuksen mukaan yhdistyksen merkittävin yksittäinen
tapahtuma oli toiminnanjohtajan vaihtuminen.

Perämeren kaari Bothnian Arc -yhdistys

Perämeren kaaren yhteistyö on tapahtunut tähän asti ruotsalaisessa yhdistyksessä. Jo vuoden
2018 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa todetaan, että yhdistykselle on kehitteillä uusi
toimintamalli. Kertomuksessa todetaan myös, että yhteistyökunnat eivät ole saaneet sovituksi
uutta mallia 2019 vuoden aikana.

Ystävyyskaupunkitoiminta

Ystävyyskaupunkitoiminnassa voidaan todeta samoin kuin vuonna 2018, että monelta osin
yhteistyötä ei ole ollut nimeksikään useimpien ystävyyskaupunkien kanssa. Merkittävin tapaus
oli kaupunginhallituksen vierailu Devizesissa.

Ystävyyskaupungit ovat

- Devizes (Iso-Britannia)
- Hammerfest (Norja)
- Ikast (Tanska)
- Kirovsk (Venäjä)
- Szekszard (Unkari)
- Vetlanda (Ruotsi)

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tornionlaakson neuvosto

Toiminnanjohtajan vaihtuminen pienessä organisaatiossa edellyttää rahoittajilta huolellisuutta.
Verkostojen luominen ja toimintaan perehtyminen vaatii aikaa kaikilta toimijoilta. Muutokset
henkilöstössä eivät saa johtaa toiminnan hidastumiseen. Yhdistyksen toimintaa tulisi aktiivi-
sesti käyttää Tornion kaupungin hyödyksi, mutta tällaisista tekijöistä ei ole vuoden 2019 osalta
lausuttu mitään.

Perämerenkaari Bothnian Arc -yhdistys

Toiminnan osalta voidaan nähdä, että yhteinen tulevaisuus on sumussa.

Ystävyyskaupunkitoiminta

Ystävyyskaupunkitoiminnan siirtyminen kaupunginhallituksen alaisuuteen on oikean suun-
tainen toimenpide. Näin ollen voidaan todeta samoin kuin vuonna 2018, että luontevien ja
tarkoituksenmukaisten yhteyksien syntyminen olisi keskeistä.

Toimivat ja uudistuvat palvelut

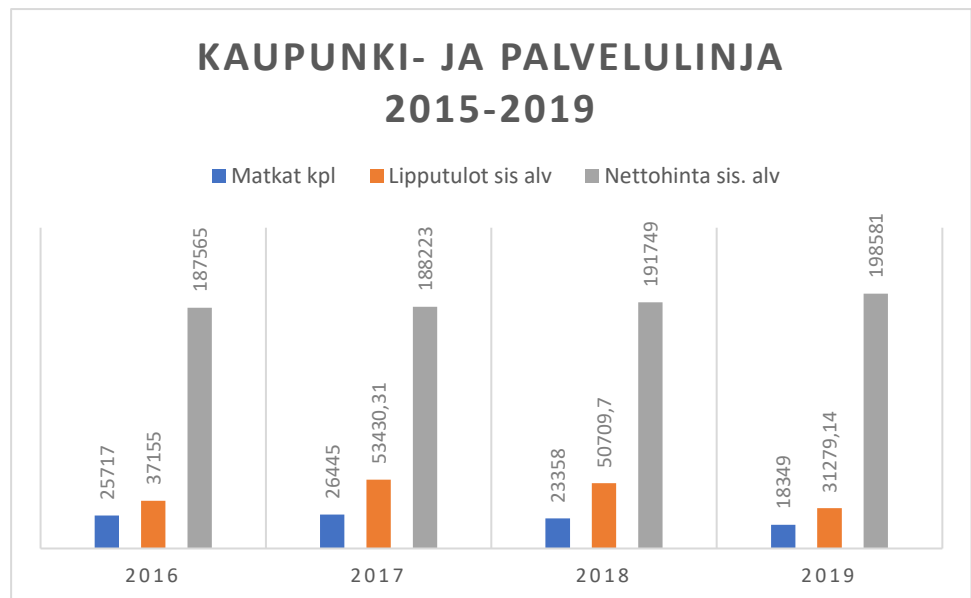
Sähköisen asioinnin ja palvelujen kehittäminen on Tornion kaupungissa ollut jatkuvaa. Palveluiden sähköistämissuunnitelma kirjataan digiagendaan. Vuonna 2019 on valmistauduttu kaupungintalon peruskorjaukseen tietoliikenneyhteyksiä suunnitteleamalla. Kaakamon tietoverkko-osuuskunnan kanssa yhdessä tehtiin selvitys valokuituyhteystarpeista Tornion kaupungin taajama-alueella. Selvityksessä esille tulleista jatkotoimenpide-ehdotuksista päätetään kuitenkin erikseen.

Vuonna 2019 allekirjoitettiin sopimus verkkomaksamispalvelusta, joka tulee käyttöön alkuvuodesta 2020.

Talous- ja logistiikkapalvelut

Kunnan lakisääteisiin tehtäviin kuuluu joukkoliikenteen järjestäminen. Torniossa tätä viranomaistehtävää hoitaa Meri-Lapin ympäristöterveys- ja joukkoliikennejaosto. Tornion kaupungin taajama-alueella toimii kaupungin järjestämänä kaupunkilinja, joka täydentää Tornion joukkoliikennepalveluja. Tilastojen perusteella kaupunkilinjan käyttö on suppenevaa niin käyttäjien kuin tulojen osalta. Kustannusten nousu on ollut linjassa yleisen hinnan nousun kanssa. Yhtä matkaa kaupunki subventoi vuoden 2019 tietojen perusteella 10,82 €, kun käyttäjille kustannus on 1-2 €. Vuonna 2016 subventio oli 7,30 €.

Tilastotiedot hankintapäälliköltä



Talous- ja velkaneuvonta siirtyi valtiolle 1.1.2019, mutta toimipiste säilyi edelleen kaupungintalolla.

Talousarviotavoitteena vuodelle 2019 oli kuntapalvelututkimuksen toteuttaminen. Kuntaliitto toteuttaa tutkimuksen kuntalaiskyselynä keväällä 2020. Kuntaliiton hallinnoiman USO5-hankkeen puitteissa kaupunki tilasi kuntapalveluista talous- ja kustannusvertailuaineiston. Aineisto sisältää 30 samansuuruisen kunnan kuntapalveluiden vertailuaineiston.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Digiagendaa on toteutettu suunnitelman mukaisesti ja palveluiden sähköistä kehittämistä on tehty tavoitteiden mukaisesti. Asiakaslähtöisen palvelukulttuurin vahvistamiseen liittyvä kuntapalvelututkimus (asiakastytyväisyys/tutkimuksen tulokset) ei toteutunut, vaan se siirtyi keväälle 2020.

Kaupungin olisi syytä miettiä, miten joukkoliikenteen käyttäjämäärät saataisiin takaisin kasvuun ja kaupunkilinjan käytön tehostamista kaikilla tavoin. Joukkoliikenteen tehostaminen kokonaisuudessaan tulisi olla tavoitteena. Seurantaan olisi syytä. Julkisten palvelujen tehokkuus on osa kaupungin strategiaa.

USO5-hanke käynnistyi vuonna 2019 lähtötilanneanalyysillä, jolla kuvataan eri näkökulmasta kunnan asemaa ja kehitystä suhteessa muihin samanlaisiin kuntiin. Aineiston avulla kaupunki saa käyttöön tarvittavia tietoja kehitystarpeista ja hanke mahdollistaa tavoitteiden asettelua ja saavuttamista.

Onnellinen ja osallistuva torniolainen

Yksi Tornion kaupungin strategisesta päämäärästä on onnellinen ja osallistuva torniolainen. Yksi valtuustokauden tavoite on kuntalaisten hyvinvoinnin parantaminen sekä vastuun ja aktiivisuuden kasvattaminen omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Talousarvion 2019 tavoitteena on ollut myös hyvinvointijohtamisen rakenteiden ja toimintamallin uudistaminen sekä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen.



Kuva: Tornion kaupunki / Juha Åman

Pyöräilyreitistö

Kuntalain (410/2015) perusteella kunnan tulee pyrkiä edistämään asukkaiden hyvinvointia. Tornion kaupungin talousarviossa ja -suunnitelmassa vuosille 2019–2021 on mainittu yhdeksi turvallisen ja viihtyisän asuin- ja elinympäristön tavoitteeksi kuntalaisten esteettömän ja turvallisen lähiliikkumisen mahdollistaminen. Hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2017–2021 on hyvinvoinnin keskeisenä painopistealueena ja kehittämiskohteena työikäisten työmatka- ja vapaa-ajan liikkumisen aktivointi. Lisäksi Tornion kaupunkistrategiassa vuosille 2017–2021 on mainittu strategiseksi päämääräksi kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittäminen.

Tornion pyöräilyolosuhteiden kehittämisen loppuraportti on käsitelty teknisten palvelujen lautakunnassa 24.4.2019 (§ 100). Raportin mukaan tavoitteena on vaikuttaa alueen kävely- ja pyöräilymatkojen määrän lisäämiseen kehittämällä väylästä vastaamaan nykyisiä vaatimustasoja sekä kehittämällä pyöräpysäköintiä. Pyöräily- ja kävelymäärien kehittymistä on tarkoitus seurata aktiivisesti.

Tornio toteutti 8.6.-24.6.2018 avoimen kyselyn, jolla kartoitettiin pyöräilyn olosuhteita ja kehittämistä. Kyselyyn vastasi 424 henkilöä. Suurimmat ongelmakohdat liittyivät vaarallisiin risteyskohtiin, kapeisiin väyliin sekä puutteellisiin opastuksiin. Kyselyssä toivottiin myös parempia mahdollisuuksia pyörien pysäköintiin. Vastaajat mainitsivat myös huonokuntoisista väylistä ja kunnossapidon puutteista.

Pyöräilijöiden ja jalankulkijoiden määrät on laskettu laskentapisteissä 5.9.2018 ja seuraava laskenta on pyöräilyraportin mukaan järkevää toteuttaa joka toinen vuosi. Seuraavana Tornion kaupungin suunnitelma kadunrakennuskohteista, jotka sisältävät kevyen liikenteen väylän rakentamista tai saneeraamista vuodesta 2019 alkaen.

Lähde: Tornion kaupungin klv-kohteet
* kesken ** arvio

Kadunrakennuskohteet, jotka sisältävät kevyen liikenteen väylän rakentamista tai saneeraamista (vuodesta 2019 alkaen)	Suunnittelu	Urakan toteutus
Luokkalankatu	2016	2020
Pirkontie	2018	2018-2020
Färimäki	2018	2018-2019
Vesaisenkatu	2017	2018-2019
Viidankatu (suunnitelma)	2019	2021 **
Kirkkokatu ja Ylipäänkatu	2019	2019-2020
Nykäsenkadun kevyen liikenteen väylä	2019	2019
Kiertoliittymä Puutarhakatu – Torikatu	2019	2021 **
Kallioputaankatu ja Nivakatu	2020	2020
Seminaarinkatu	2020 *	2020
Kontiotie	2020 *	2020

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Edellä mainittuun strategiseen päämäärään pääseminen pohjautuu siihen, että hyvinvoinnin edistämistyön johtamisen vastuu kuuluu kaupungin johtoryhmälle tai sen määrittelemälle hyvinvointiryhmälle. Liikuntatoimen strategisen ja operatiivisen hyvinvointityön asiasisällöt tulisi saada kytettyä hyvinvointityön päätöksentekoon ja hyvinvointiryhmän tietoon, koska liikunta on keskeinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja ylläpitämisen väline. Hyvinvointijohtamisen rakennetta ja toimintamallia tulisi uudistaa siten, että vastaava liikuntajohtaja hyvinvointiryhmän jäsenenä vastaisi omalta osaltaan hyvinvointityön tavoitteista ja siitä millä toimenpiteillä ja resursseilla niihin päästäisiin ja myös siitä millä mittareilla tavoitteiden saavuttamista arvioidaan.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on luotu uutta toimintamallia vuoden 2019 aikana ja johtamisen rakenteita on muutettu rekrytoimalla kaupungille hyvinvointisuunnittelija, joka aloitti työssään 1.1.2019. Hänen tehtäviinsä kuuluvat myös työsuojelupäällikön tehtävät. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ovat kunnianhimoiset ja konkreettisia tuloksia pääsemme arvioimaan tulevina vuosina.

Vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikunnan harrastuksen tukemiseen saatiin Aluehallintovirastolta avustusta. AVI myönsi arviointivuoden 2019 lopulla yhdeksälle Lapin kunnalle yhteensä 40 000 euroa vähävaraisten lasten ja nuorten liikuntaharrastuksiin. Rovaniemi sai 10 000 euroa, Kemi ja Tornio kumpikin 6 500, Kittilä 4 000, Inari, Keminmaa ja Simo kukin 3 000 euroa sekä Posio ja Ylitornio kumpikin 2 000 euroa. Avustusten tavoitteena on edistää vähävaraisten perheiden 7-15-vuotiaiden lasten ja nuorten liikunnan harrastamista. Torniossa avustukset on jaettu edelleen liikuntaseuroille, jotka järjestävät ohjattua viikoittaista liikuntatoimintaa lapsille ja nuorille. Avustuksen jakaminen ja käyttö ei ole kuitenkaan ollut yksiselitteistä ja ongelmatonta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoperiaatteiden sekä yksityisyydensuojan säilyttämisen näkökulmista.

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kotikaupungin asioihin halutaan kehittää, mutta sen osalta tavoite ei vielä toteutunut; osallistumissuunnitelma on luonnosteluvaiheessa ja toimeenpano sen vuoksi kesken.

Kuntalain perusteella kunnan tehtävänä on pyrkiä edistämään asukkaiden hyvinvointia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki ylläpitää ja kehittää toimivaa pyöräily- ja kävelyverkostoa asukkaiden vapaa-ajan- ja työmatkaliikkumista varten. Pyöräily- ja kävelyverkoston kehittämiseksi tulee olla riittävästi laadukkaita pyöräpysäköintipaikkoja. Tornion pyöräilyolosuhteiden kehittämisen loppuraportin mukaan keskustassa ei yleisesti ottaen ole laaduk-

kaita pyörätelineitä. Kevyen liikenteen väylien kehittäminen pitää nähdä kokonaisvaltaisena kehittämisenä, jossa otetaan huomioon myös etelästä ja pohjoisesta tulevat kevyen liikenteen väylät.

Toimiva kaupunkikonserni

Kaupunki jatkoi vuonna 2015 valtuustossa hyväksytyjen talouden tasapainottamisen peruslinjausten toteuttamista myös vuonna 2019. Talouden tunnuslukuja seurataan aktiivisesti kaupunginhallitukselle koottavilla kuukausittaisilla raporteilla sekä kaupunginvaltuustolle neljännesvuosittain jaettavilla osavuosikatsauksilla. Kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelua varten laadittu vuosikello on apu johtamisessa ja käytännön työssä. Sillä selkeytetään vuoden kiertoon liittyvien tehtävien suunnittelua ja suorittamista. Omistajaohjauksen toteuttamiseksi myös kaupungin konsernijaostolla on nyt käytössä vuosikello.

Uusi henkilöstöohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa helmikuussa 2019. Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan ohjeistus päivitettiin ja otettiin käyttöön alkuvuonna 2019 käyttösuunnitelman laatimisen yhteydessä. Koko kaupunkikonsernia koskeva ja uuden tietosuojalainsäädännön mukainen tietoturva- ja tietosujoaohje hyväksyttiin tammikuussa 2019. Myös hankintalinjaukset päivitettiin ja hyväksyttiin käyttöön uusi hankintaohje.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Keskushallintopalveluiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat täyttyneet hyvin. Hyvä työkalu omistajaohjauksen toteuttamiseksi on käyttöön otettu vuosikello, joka on konsernijaoston käytössä. Sen avulla kaupungin ja sen tytäryhteisöjen omistajapolitiikan seuranta on suunnitelmallisempaa ja täsmällisempää. Vuosikellon avulla kaupunkistrategian mukaisten tavoitteiden seuraaminen on myös helpompaa.

Kaupunginhallitus hyväksyi reilu vuosi sitten uuden henkilöstöohjelman. Tämän jälkeen henkilöstöjohtaja on kaupungissa vaihtunut, joten suunnitelmallinen henkilöstön kehitystyö käynnistyy toden teolla vasta kuluvana vuonna ja henkilöstöohjelmaan on mahdollista tulla päivityksiä.

Tarkastuslautakunta on havainnut kehittämistarpeita valtuuston asettaman talousarvio- muutosten käsittelyissä. Positiivista on, että ylitysanomuksien osalta on parannettu asian käsittelyn nopeutta aiemmista vuosista ja ainoastaan teknisten palvelujen ylitysanomus siirtyi seuraavalle vuodelle. Talousarviomuutosten käsittely tilivuoden jälkeen tulisi sallia vain poikkeustapauksissa kuntalain 13:110.5 mukaan. Talousarvion mukaan kaupunginhallitus edellyttää, että toimialat seuraavat aktiivisesti määrärahojen käyttötilannetta kuukausittain, ryhtyvät toimenpiteisiin talousarviossa pysymiseksi ja raportoivat tehdyistä toimenpiteistä kaupunginhallitukselle. Toimialan on myös pyrittävä tekemään talousarviomuutokset talousarviovuoden aikana välittömästi, kun muutostarve on tiedossa.

Vuoden 2019 osalta osa ruokapalveluista siirtyi sivistyspalveluista teknisiin palveluihin ja tämän asian budjetoinnissa ei onnistuttu. Asiaan ei puututtu tilikauden aikana vaan teknisten palveluiden ylitysanomus käsiteltiin vasta maaliskuussa 2020 valtuustossa. On ensiarvoisen tärkeää, että päätöksentekijöille annetaan läpivalaiseva tieto siitä mistä talousarviomuutokset koostuu. Muutosprosessin valmistelussa olisi tärkeä antaa kattava selvitys siitä, miten kustannukset jakautuvat muutoksen jälkeen eri kustannuspaikoille, jolloin päätöksentekijät tietävät tarkkaan mistä päättävät ja näin kustannusten siirtoakin olisi helpompi tarkastella.

Henkilöstö

Kuntatyöntantajien tilastojen mukaan henkilöstön keski-ikä on kunta-alalla korkeampi kuin muilla työmarkkinasektoreilla. Kunta-alalla työskentelevän henkilöstön keski-ikä on noin 45 vuotta. Määräaikainen henkilöstö on vakituista henkilöstöä selvästi nuorempaa. Tornion kaupungin henkilöstön keski-ikä vuonna 2019 oli 49,7 vuotta ollen hieman alhaisempi kuin edellisenä vuonna. Tämä johtunee määräaikaisen henkilöstön määrän kasvusta. Määräaikaista henkilöstöä on palkattu pääasiassa hyvinvointipalveluihin (51 henkilöä) ja sivistyspalveluihin (37 henkilöä).

Talousarvion mukaan tavoitteena on henkilöstömäärän vähentäminen sekä määräaikaisten että vakituisten henkilöiden osalta. Tilastojen valossa tässä ei onnistuttu.

Avoimien toimien osalta tavoitteena oli toimenkuvien tarkastelu eläköitymisten yhteydessä. Henkilöstöohjelman jalkauttaminen kehittämishankkeen avulla on vuoden 2019 painopisteenä henkilöstön osalta. Sairauspoissaolot kasvoivat lähes 3000 kalenteripäivällä. Kasvua on lähes kaiken pituisissa sairauslomissa, pitkät sairauslomat (91-180 päivää) ovat lisääntyneet 1500:lla päivällä.

Uusi henkilöstöohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa helmikuussa 2019. Strategisen muutosjohtamisen ja johtamisjärjestelmän kehittämisen osalta ohjelmassa oli määritelty lukuisia toimenpiteitä kehityksen edistämiseksi; mm. henkilöstölle suuntautuvan tiedottamisen ja viestinnän kehittäminen sekä tuloksellisuuteen perustuvan palkkauksen kehittäminen. Toinen kokonaisuus henkilöstöohjelmassa on "Henkilöstö strategisen muutoksen tekijänä", johon sisältyy mm. osaamistarpeiden kartoitus, talouden seurannan ja toimeenpanon yhteensovittaminen työyksikötasolla sekä perehdyttämisen käytänteiden juurruttaminen työyksiköissä.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tornion kaupungin henkilöstö on kokenutta ja työurat pitkiä. Yli 60-vuotiaiden osuus henkilöstöstä on kasvanut edellisestä vuodesta entisestään. Henkilöstöstä 208 henkilöä on yli 60-vuotiaita. Asiassa on monta puolta; se on meidän voimavara, koska meillä on kokemusta, mutta samalla on myös paljon tietoa siirtymässä eläkepäiville. Hiljaisten tietojen ja taitojen siirtäminen tuleville työntekijöille olisi erittäin arvokasta. Henkilöstön vaihtuvuus ei ole automaattisesti negatiivinen asia, vaan voi tuoda uusia malleja ja käytänteitä työn toteuttamiseen. Kaupungin tulisi entistä paremmin rakentaa työkaluja perehdyttämisen kehittämiseksi. Osittain työtä on jo tehty mm. sijaisuusmäärittelyillä, mutta työohjeiden laatiminen, työnkuvien päivittäminen ja ylöskirjaaminen edesauttavat sitä, että vielä töissä ollessaan tietoa saataisiin tallennettua tulevaisuuteen ja muuttuviin tilanteisiin.

" Tehtävien yhdistämisen yhteydessä on tärkeä panostaa perehdytykseen ja varmistaa, ettei ylikuormitusta tapahdu."

Vuodesta 2016 talouden tasapainottamisen strategiana on ollut työnkuvien tarkastelu eläköitymisten ja henkilöstövaihdosten yhteydessä. Viime vuonna tätä työtä tehtiin ja työnkuvia yhdistettiin kaiken kaikkiaan kuuden tehtävän osalta. Tehtävien yhdistämisen yhteydessä on tärkeä panostaa perehdytykseen ja varmistaa, ettei ylikuormitusta tapahdu.

Henkilöstön sairauspoissaolojen osalta määrät ovat olleet kovassa nousussa. Tilanne vaatii analysointia ja kehittämistä. Syyt voivat olla monitahoisia ja siksi on vastaavien asiantuntijoiden tehtävä analysoida tilannetta. Tarkastuslautakunnalla ei ollut käytettävissä arviointivuoden 2019 henkilöstökertomusta.

Henkilöstöohjelman osalta tavoitteita ei ole kaikilta osin saavutettu. Tavoitteiden toteutumisen mittaamiseen ei ole selkeitä työkaluja ja muutenkin henkilöstöpäällikön vaihtumisen myötä

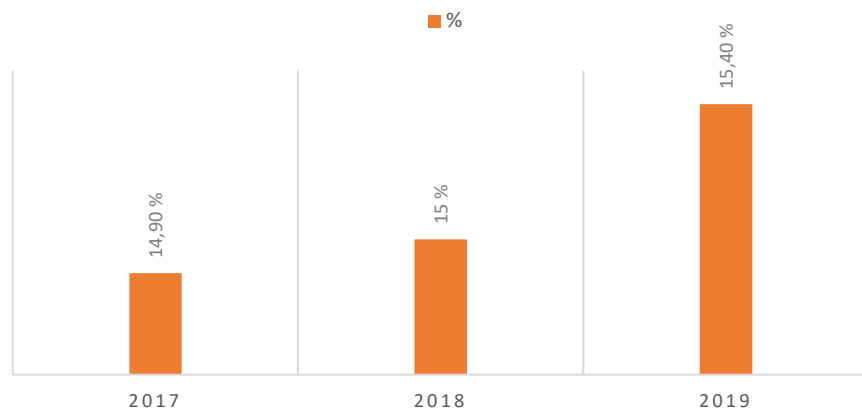
on tarvetta päivittää ohjelmaa. Osaamiskartoitusten tekeminen ja henkilöstön osaamisen kehittäminen ovat/olivat 2019-2020 tavoitteena. Koulutussuunnitelma on tällä hetkellä laadittu henkilöstöpäällikön mukaan minimistandardien mukaisesti. Päivitystä ei ole ehditty tehdä vuodelle 2020. Myöskään osaamistarpeiden kartoitusta ei ole tehty organisaatiossa, joten tarkastuslautakunnan mukaan näihin asioihin on panostettava tulevaisuudessa.

Sisäisen tiedottamisen osalta intranetin käyttöönotto ja kehittäminen ovat selkeitä kehitysaskelaita. Myös sisäisen viestinnän ohjeistuksen laatiminen on valmistelussa. Ohjeelle nähdään selkeää tarvetta.

Seuraavassa henkilöstöä koskevia tilastotietoja:

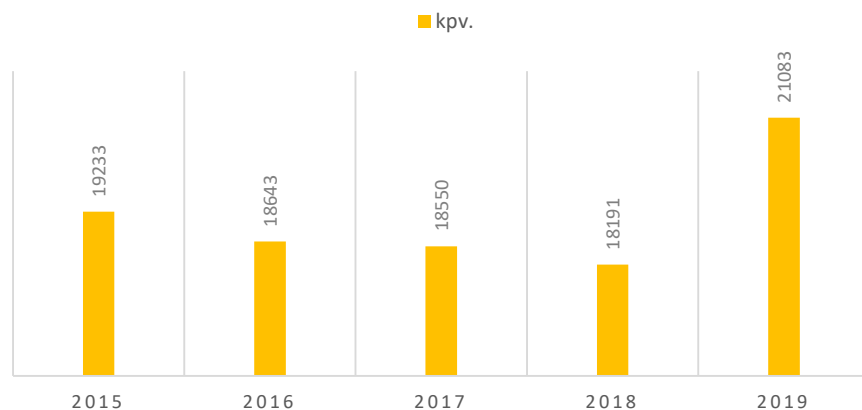
Tilasto henkilöstöpäälliköltä

YLI 60-VUOTIAIDEN OSUUS HENKILÖSTÖSTÄ



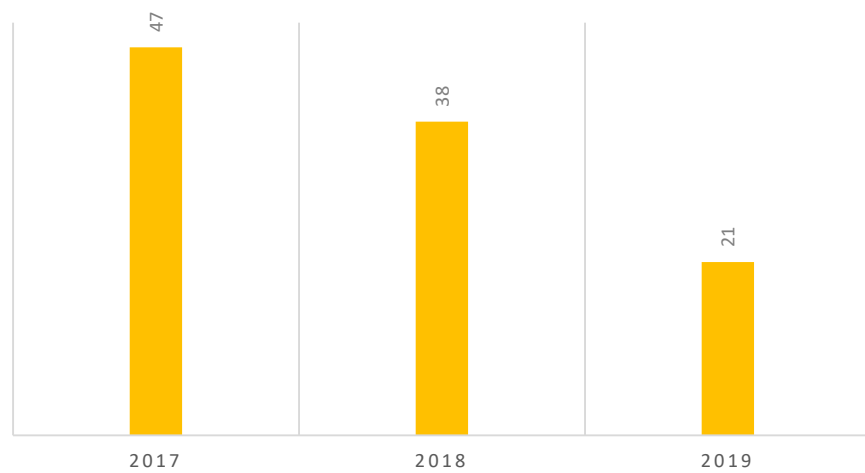
Lähde: Tilinpäätöstiedot 2019 ja vuosien 2015-2018 henkilöstökertomukset

SAIRAUSPOISSAOLOT 2015-2019 (KALENTERIPÄIVÄÄ)



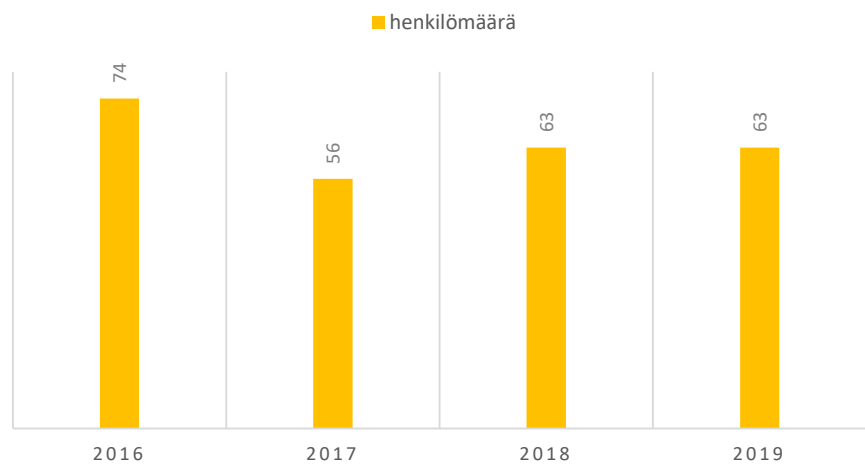
Tilasto henkilöstöpääl-
liköltä

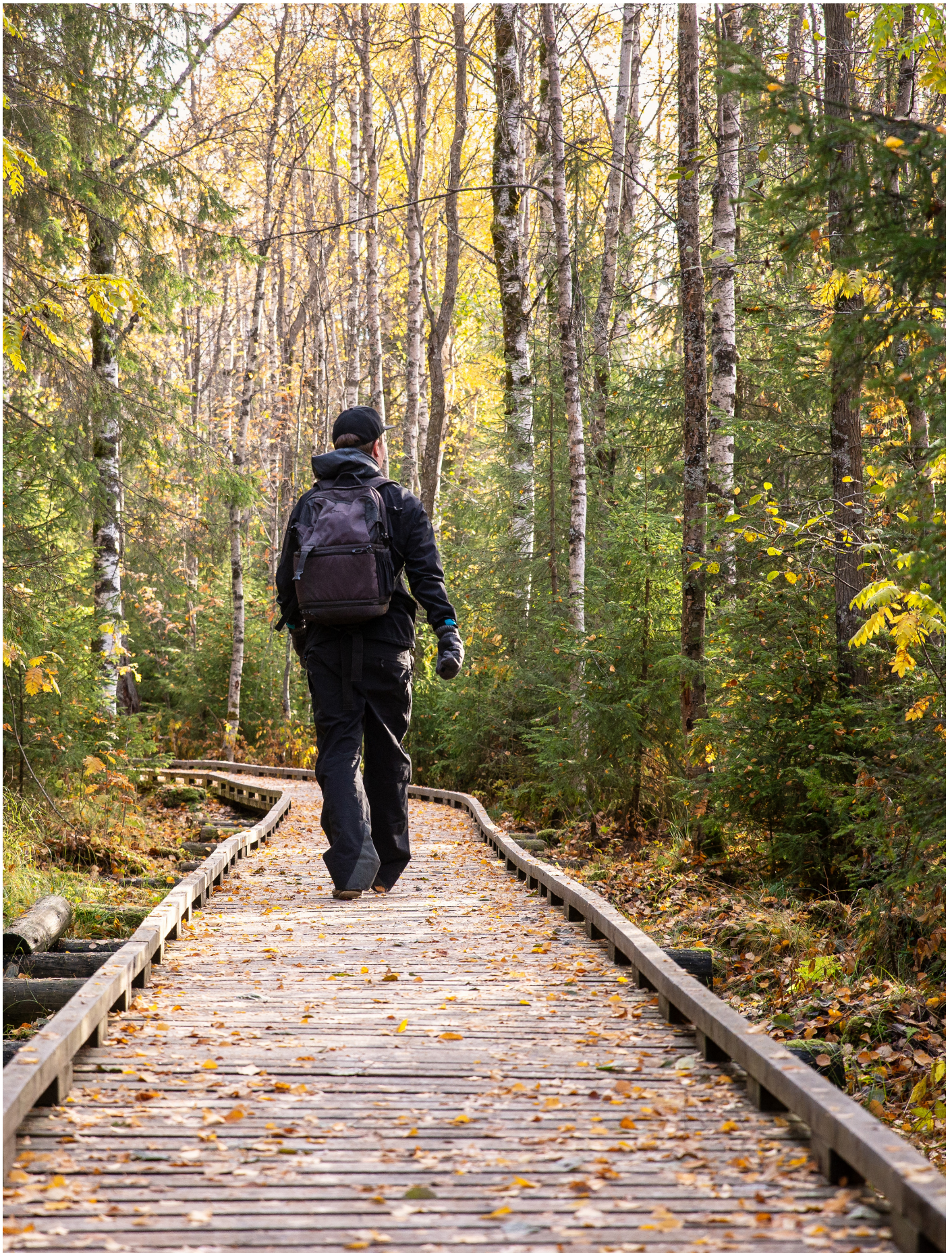
ALKANEET PALVELUSSUHTEET



Tilasto henkilöstöpääl-
liköltä

HENKILÖSTÖN POISTUMA





Kuva: Tornion kaupunki / Juha Áman

Hyvinvointipalvelut

Vetovoimainen rajakaupunki

Hyvinvointipalvelujen toiminta-ajatuksena on ihmisten hyvinvointia, elämänhallintaa, osallisuutta, terveyttä ja turvallisuutta edistävien peruspalveluiden tuottaminen kaupunkilaisille yhteistyössä yksityisten palvelutuottajien ja kolmannen sektorin kanssa.

Torniolaiset ovat päässeet hoitotakuun ja asetusten rajoissa palvelujen piiriin. Tornion kaupungin hyvinvointikertomuksen indikaattoreiden mukaan torniolaiset voivat hyvin verrattuna koko maan ja verokkikuntien väestöön. Tilivuoden 2019 tavoitteena on ollut erityisesti pitkäaikaisyhteyttömiä ja nuorten työllistäminen toimialalle.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Kaupungin palveluiden monimuotoisuus ja kehitystyö vaikuttavat kaupungin vetovoimaisuuteen, siksi on ensisijaista tuottaa palvelut vähintäänkin lain asettamissa rajoissa. Pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistäminen palvelualueilla nähdään erittäin merkittävänä työnä. Yhdenkin henkilön palkkaaminen ja työpölyn luominen on henkilölle ja hänen perheelleen merkittävä asia. Sen lisäksi, että vaikutus on yksilölle merkityksellinen, sen myötä kaupunki kouluttaa itselleen työvoimaa ja taloudellinen säästö näkyy mm. Kelan työmarkkinamaksujen vähentymisenä ja mahdollisesti säästää myös muita kustannuksia sosiaalipalveluista.

Toimivat ja uudistuvat palvelut

Tilinpäätösvuoden 2019 tavoitteena hyvinvointipalveluilla on ollut sähköisten palveluvalikoiden laajentaminen ja kehittäminen. Toimenpiteinä oli avata neuvolapalveluiden sähköinen ajanvaraus, chat-palvelu ja seudullinen ikäihmisten palveluneuvonta, jonka tavoitteena on ikäihmisen omassa kodissa asumisen mahdollistuminen.

Asiakaslähtöisen palvelukulttuurin vahvistamista ja palveluiden asiakaslähtöistä kehittämistä oli määrä mitata asiakaskokemusten ja käyttäjämäärien avulla.

Julkisten palveluiden tuottavuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantumisen mittareina tarkasteltiin talouden toteutumista ja toimintojen toteutumista. Tilinpäätöksessä toimiala arvioi, että tavoitteet ovat toteutuneet.

Ikäihmisten ja vanhusten hoidon osalta talousarviossa tavoiteltiin resurssien lisäämistä kotihoitoon ja palvelusetelillä tuotettujen palveluiden lisäämistä. Näiden osalta tavoitteet ovat toimialan oman arvion mukaan toteutuneet.

75 vuotta täyttäneistä 90,9 % asui omassa kodissaan, 21,6 % sai kotihoidon palveluja, 4,6 % oli omaishoidon tuen piirissä, 7,7 % oli tehostetussa ja palveluasumisessa ja 1,4 % oli laitoshoidossa. Tilinpäätöksen mukaan perhetyöhön on satsattu omalla toiminnalla ja ostopalveluilla.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Sähköisten palveluiden osalta toteutui chat-palvelu ja seudullinen ikäihmisten palveluneuvonta, mutta neuvolapalveluiden sähköinen ajanvaraus ei toteutunut. Mittarina oli palvelun toteutuminen ja asiakaskokemukset sekä käyttäjämäärät. Sähköisten palveluiden osalta käyttäjämäärät on esitetty tilinpäätöksessä, mutta palveluiden asiakaslähtöisen kehittämisen osalta ei varsinaista käyttäjämäärän tietoa ole osoitettu, joten tavoite ja sen toteutuminen jää hieman epäkonkreettiseksi.

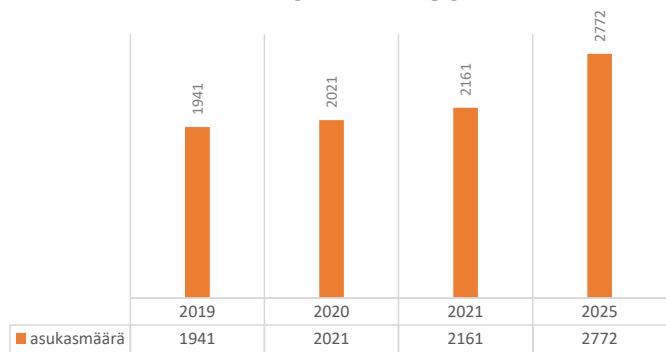
Terveyskeskuksessa tapahtuvan hoidon tarpeen arviointi ja ajanvaraus kaikkina viikonpäivinä kello 7-21 oli vuoden 2019 kehitysaskel, josta on tullut hyvää palautetta. Vuonna 2019 uudistui myös pikapolitoiminta ja aloitti digiklinikka-toiminta, joka on kuntalaisten käytössä 24/7.

Palvelusetelin käyttöä lisättiin ja myös palveluasumisen paikkoja lisättiin. Toimialalla vahvistettiin ikäihmisille suunnattua palvelua, kun 20-paikkainen palveluasumisen yksikkö Ruskakoti otettiin käyttöön syksyllä 2019. Tilinpäätöstietojen mukaan ikäihmisille tarkoitettua palvelua parannettiin myös lisäämällä kotihoitoon resursseja, jotta mahdollisimman moni voisi asua omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Tarkastuslautakunnan tiedossa on ainoastaan fysioterapeutin resurssi, joka kotihoitoon on lisätty Toimiva kotihoito Lappiin -hankkeen kautta. Sen kustantaa Vappu ja Oskari Yli-Perttulan säätiö. Geronomin tehtävänimikkeelle muutettiin hoitajan toimi, joten tältä osin kotihoitajien resurssit kaupungissa vähenivät. Tavoitteen toteutumisesta resurssien lisäyksen osalta on siis syytä tarkastella kriittisesti.

Alla olevasta kaaviosta on nähtävillä, että yli 75-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan seuraavan viiden vuoden aikana 831 asukkaan verran. Tällä hetkellä vanhuspalveluista saadun tiedon mukaan Tornio pysyy valtakunnallisen tavoitteen mukaisessa ympärivuorokautisten palveluasumisen paikkojen määrässä suhteutettuna vanhusväestön määrään. Tulevaisuuden raju kasvu asettaa haasteita, jota varten on varauduttava. Kevyen palveluasumisen paikkojen osalta tarve on kuitenkin akuutimpi ja kotihoidon kehitystyön resurssit on turvattava, jotta palvelutarpeeseen pystytään vastaamaan.

*Tilasto johtavalta
hoitajalta*

YLI 75-VUOTIAIDEN MÄÄRÄN KEHITYKSEN ENNUSTE



Tarkastuslautakunta näkee kehitystyön ja hankkeiden avulla saatavien yhteistyömallien, sekä resurssien hyödyt arvokkaina. Päihdehuollon tarve on kasvanut vuonna 2019 ja kaupungissa on arvioitu olevan vakavia hälytysmerkkejä nuorten huumeiden käytön yleistymisestä. Poliisin tilaston mukaan huumeiden käyttö on lisääntynyt 22 % tammikuusta-heinäkuuhun 2019 edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Kouluterveyskyselyn mukaan noin puolet torniolaisista 8.-9.-luokan oppilaista sekä 60 % lukion 1.-2.-luokan opiskelijoista kokee, että Torniossa on helppoa hankkia huumeita. Syrjäytymisvaarassa olevia, huumeita käyttäviä nuoria on tavoitettu moniammatillisen Ankkuri-mallin avulla. Mallista on Torniossa tehty yhteistyösopimus vuoden 2019 alussa. HSS-ohjelma (hoitoon syytteen sijaan) on alle 25-vuotiaille tarkoitettu ohjelma, johon suostumalla on mahdollisuus välttyä syytteeltä. Mallin avulla on parannettu hoitoon hakeutumista ja se on erittäin merkityksellistä.

Tarkastuslautakunta on huomionnut, että ennaltaehkäisevään perhetyöhön on Torniossa panostettu palkkaamalla lastensuojeluun kaksi uutta työntekijää ja lisäksi perhetyöntekijä tekemään perhearviointia ja kuntoutusta. Tilivuonna 2019 käynnistyi myös Yhtymäpinnassa nuori -hanke (1.5.2019-30.4.2021), jonka varsinainen kohderyhmä ovat yli 15-vuotiaat erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat ja yksilöllistä huomiota tarvitsevat nuoret.

Onnellinen ja osallistuva torniolainen

Hyvinvointipalvelut on kirjannut tilivuoden 2019 talousarviotavoitteeksi tarjota torniolaisille resurssien mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, mutta korostanut myös kaupunkilaisten omaa aktiivisuutta hyvinvointinsa parantamiseksi. Toimenpiteinä näiden tavoitteiden tukemisessa toimiala näkee muun muassa osallistumisen poikkihallinnolliseen yhteistyöhön omaehtoista hyvinvoinnin tukemista lisäävissä toimissa ja ennaltaehkäisevien palveluiden turvaamisen sekä sosiaalipäivystyksen parantamisen.



Kuva: Mari Tuomaala

Lasten ja lapsiperheiden osalta hyvinvointipalveluiden talousarviotavoite on tuottaa heille asetusten mukaiset palvelut, ottaa käyttöön ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja parantaa perhetyön saatavuutta. Lastensuojeluilmoituksia tehtiin vuonna 2019 yhteensä 607, kun luku vuonna 2018 oli 570 ja vuonna 2017 yhteensä 535. Huostaanottojen määrä on lisääntynyt lasten osalta tuntuvasti; vuonna 2019 luku oli 40, kun kahtena edellisvuonna vain neljä.

Nuorten kohdalla talousarviotavoitteeksi on asetettu hyvinvoinnin lisääminen varhaisen puuttumisen toimintamallin ja moniammatillisen verkostotyön keinoin sekä sosiaalityön saavutettavuuden parantaminen. Toimenpiteiksi on kirjattu perheiden tukeminen kasvatustyössä ja erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten tunnistaminen sekä yhteistyö koulujen ja nuorisotyön kanssa.

Ikäihmisten osalta tavoitteeksi talousarvioon on asetettu aktiivinen yhteistyö kolmannen sektorin kanssa hyvinvointia edistävien ja ennaltaehkäisevien palvelujen järjestämisessä. Toimenpiteinä nähdään:

- toimiva verkostomainen työote
- toimiva yhteistyö eri hallintokuntien kanssa
- yhteistyö kolmannen sektorin kanssa
- osallistuvan ja ehkäisevän toiminnan huomioiminen järjestöavustuksissa ja
- osallistuvan sosiaalityön menetelmien kehittäminen.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen kehittämisessä mm. poikkihallinnollisen yhteistyön avulla ei varsinaisesti ole saavutettu kehitysaskelia. Tilinpäätökseen ei ole tarkkaan kirjattu tavoitteiden onnistumista ja toimiala itsekin arvioi, että suunniteltua tavoitetta ei ole saavutettu. Ainoastaan sosiaalipäivystystä on pyritty kehittämään yhteistyöllä Rovaniemen kanssa siirtämällä virka-ajan ulkopuolinen päivystys Rovaniemelle vuoden 2020 puolella.

Toimenpiteiksi hyvinvointipalvelut on kirjannut lastensuojelun osalta ehkäisevän lastensuojelun kehittämisen, asetusten mukaisten palveluiden toteuttamisen, perhetyön sisällön kehittämisen, sijaisperhetoiminnan vahvistamisen ja ehkäisevien ostopalveluiden käytön monipuolis-

tamisen. Asetusten mukaiset palvelut ovat toteutuneet lukuun ottamatta sijaisperhetoimintaa. Huomionarvoista on, että huostaanotot ovat tuntuvasti lisääntyneet ja lastensuojeluilmoitusten määrä on niin ikään kasvanut. Arvioimme, että vuonna 2019 lasten ja lapsiperheiden osalta asetetut toimenpiteet eivät olleet kaikilta osin riittäviä eikä tavoitteisiin päästy.

"Varsinaista mittaria ikäihmisten hyvinvoinnin lisääntymisestä ei ole käytettävissä."

Nuorten osalta ei valitettavasti myöskään päästy toimenpiteille asetettujen mittareiden mukaan asetettuihin tavoitteisiin. Päihteiden käytön ilmaantuvuus on lisääntynyt, lastensuojeluilmoitukset ovat lisääntyneet edelliseen vuoteen verrattuna, sijoitusten ja huostaanottojen määrä ei ole vähentynyt ja korjaavien toimenpiteiden kustannusten kasvu on jatkunut. Vaikka mittareiden valossa tulos näyttää lohduttomalta on kaupungissa tehty hyvää työtä mm. nuorten Ankkuritoiminnan muodossa.

Ikäihmisten osalta tavoitteiden onnistumista mitataan ikäihmisten hyvinvoinnin lisääntymisellä, päihteiden käytön vähentymisellä ja kotona asuvien ikäihmisten määrän kasvulla. Vuonna 2019 kotona asui 90,9 % 75 vuotta täyttäneistä. Lukuosuus oli pienempi edelliseen vuoteen verrattuna. Varsinaista mittaria ikäihmisten hyvinvoinnin lisääntymisestä ei ole käytettävissä.

Toimiva kaupunkikonserni

Hyvinvointipalveluissa palvelujen toteuttaminen kustannustehokkaasti talousarvion puitteissa on iso haaste. Tilikaudella 2019 talousarvioylitykset muodostuivat erikoissairaanhoidosta (3,4 M€), lastensuojelusta (0,3 M€) sekä vammaisille annetuista avustuksista (0,3 M€); nettoylitys on 3,1 M€.

Palvelut hyvinvointipuolella on kuitenkin kyetty pääosin tuottamaan, vaikka osaavan sijaistyövoiman puute on vaikeuttanut toimintaa. Strategisen henkilöstöjohtamisen ja johtamisjärjestelmien kehittämisen mittareina olivat mm. tehdyt toimenpiteet riittävän ja avoimen tiedottamisen edistämiseksi, säännöllisten työhyvinvointikeskustelujen käyminen, sairauspoissaolojen kehitys, sekä koulutustilastot.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Erikoissairaanhoidon kustannusten ylitystä on edelleen vaikea hallita. Perusterveydenhuollon, moniammatillisen yhteistyön ja ennaltaehkäisevän työn kehityksen myötä tulosta on mahdollista tasapainottaa, mutta muutokset eivät näy hetkessä. Säästö toisaalla on usein myös kustannus toisaalla, joten päätöksentekijöillä ja valmistelijoilla on suuri vastuu päätöksenteossa. Hyvinvointipalveluissa henkilöstöjohtamisen ja henkilöstön osaamisen kehittämisen tavoitteet eivät täysin toteutuneet, koska 20 % työhyvinvointikeskusteluista ja 40 % suunnitelluista koulutuksista jäi toteutumatta. Sairauspoissaolojen osalta hyvinvointipalveluissa oli kasvua ja se on varmasti vaikuttanut myös käytössä oleviin resursseihin.



Pekka ja Teija IsoräTTY: Taiteen yhdistämät – Lapsen maailma.

Kuva: Tornion kaupunki / Juha Áman

Sivistyspalvelut

Vetovoimainen rajakaupunki

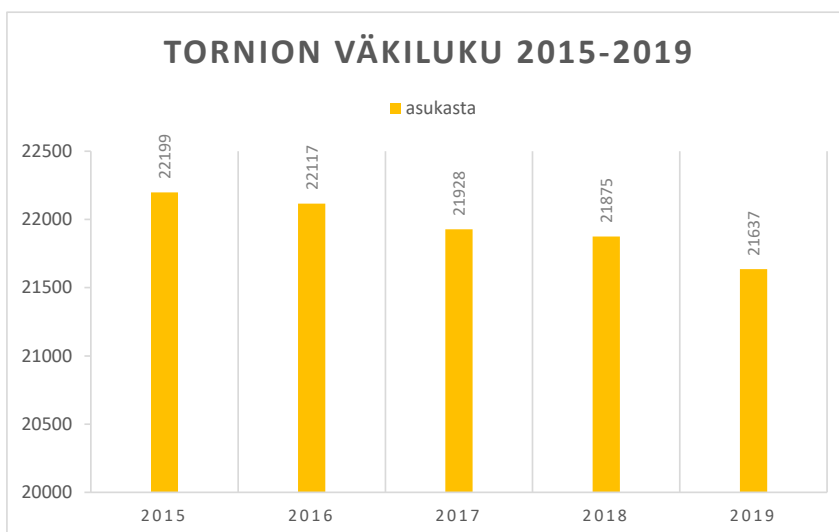
Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan toimialaan kuuluvat varhaiskasvatuspalvelut, esiopetus, peruskoulutus sekä nuorten ja aikuisten koulutus. Sivistyspalvelujen toiminnallisina tavoitteina on tuottaa ja kehittää monipuolisia ja laadukkaita varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetuspalveluita sekä nuorten ja aikuisten koulutuspalveluita. Lähtökohtana on kaupunkilaisten tarpeet koko eliniän ajaksi.

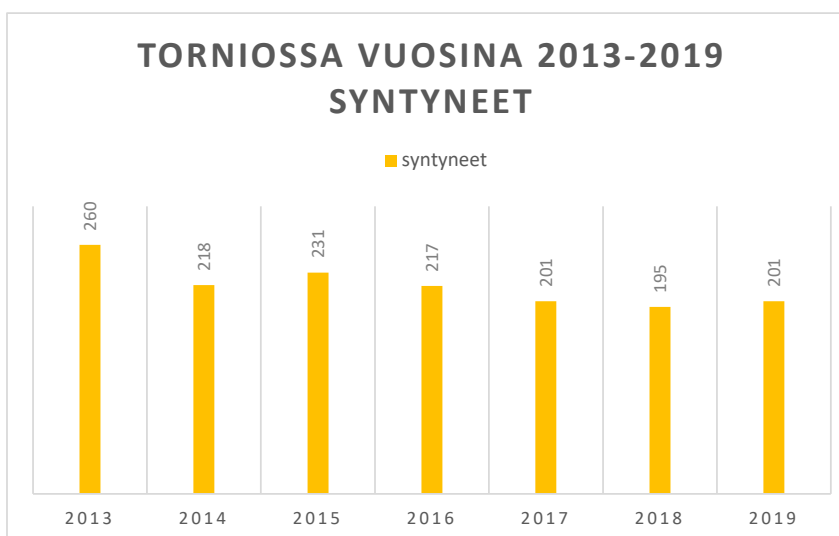
Tornion kaupunkistrategian 2017-2021 mukaan Tornio haluaa olla kaupunki, joka tuottaa veto-voimaisia ja vaikuttavia koulutuspalveluja. Vaikuttavuuden mittareina käytetään kaupungissa toimivien oppilaitosten, koulutusalojen/-ohjelmien vetovoimaisuutta sekä aloituspaikkojen määrää. Strategian mukaisia toimenpiteitä ovat edunvalvonta ja uusien työvoimatarpeeseen perustuvien koulutusohjelmien saaminen kaupunkiin.

Tornion perusopetuksen oppilasmäärät ovat sidoksissa syntyneiden määrään sekä väestökehitykseen. Seuraavassa taulukko Tornion väestönkehityksestä vuosina 2015–2019 sekä syntyneiden määrästä vuosina 2013–2019. Vuoden 2019 ennakkotiedon mukaan kaupungin asukasmäärä on edelleen laskeva eikä strategian mukaisiin väestön kasvutavoitteisiin ole päästy.

Lähde: Tilastokeskus



Lähde: Tilastokeskus



Kielikoulun kanssa tehty sopimus on uusittu ja uudessa sopimuksessa on otettu huomioon aleneva oppilasmäärä. Oppilaita pyritään integroimaan samaan ryhmään molemmista kaupungeista, jonka avulla kielikoulun jatkuminen olisi mahdollista.

Yhtenä vuoden 2019 toiminnan painopisteistä on ollut vuoden 2018 lopulla päättyneen Perheille parasta – työniloa työntekijöille –hankkeen luomat moniammatilliset käytänteet ja niiden saaminen uusiksi toimintatavoiksi sivistyslautakunnan alaisessa toiminnassa. Hankkeen näkyvimpänä tuloksena luotiin uusi moniammatillinen toimintamalli, jossa varhaiskasvatuksen ja lastenneuvolan työntekijä tapaavat kaksi vuotiaan ja hänen vanhempansa / huoltajan lapsen kotona kokonaistilanteen kartoittamiseksi. Hankkeen avulla koulunuorisotyö tuli osaksi Putaan ja Raumon yläkoulujen arkea. Käytännössä siten, että molempien koulujen oma nuorisotyöntekijä on ollut tavattavissa muutaman päivänä viikossa. Toiminnan tavoitteena on ollut nuorten hyvinvoinnin edistäminen, sosiaalisten taitojen hiominen, syrjäytymisen ehkäiseminen, yhteisöllisyyden ja kouluympäristön lisääminen sekä nuorten oman osallistumisen aktivoiminen.

Tilivuoden 2019 tavoite yhteistyön tiivistämisestä Lappian, Lapin ammattikorkeakoulun ja Peräpohjolan Opiston kanssa onnistui siten, että Peräpohjolan Opiston kanssa hyväksyttiin kumppanuussopimus ja aikuisten perusopetuksen järjestäminen jatkuu. Lappian kanssa yhteistyötä jatkettiin tilojen yhteiskäytön osalta sekä ammatillukiotoinnassa.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

"Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota palvelun suppeaan kattavuuteen ja näkee tämän eriarvoistavan perheitä."

että tapaamiset ovat kohdentuneet vain varhaiskasvatuksessa oleviin lapsiin. Saadun tiedon mukaan näitä tapaamisia on ollut noin 50. Tarkasteluvuonna Torniossa oli 2-vuotiaita noin 200. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota palvelun suppeaan kattavuuteen ja näkee tämän eriarvoistavan perheitä.

Kaupungin asukasmäärä on ennusteiden mukaan laskeva. Näin ollen on selvitettävä oppilasteiden mukaisen vähenevän oppilasmäärän vaikutukset koulujen oppilasryhmiin ja opettajien määrään nykyisen kouluverkoston puitteissa siten, että löydetään ratkaisu, joka tukee samanaikaisesti koulun pedagogisia tavoitteita.

Tarkastuslautakunta arvioi vuoden 2018 kertomuksessa Perheille parasta -hankkeen merkittävänä tulevaisuuden hankkeena ja uutena toimintamallina, jonka myötä toiminnan odotetaan kehittyvän poikkihallinnollisella työskentelytavalla merkittävästi ja vieläpä ilman lisäkustannuksia. Tarkastuslautakunta selvitti 2-vuotiaiden kotona tapahtuvien tapaamisten toteutumista. Selvityksessä ilmeni,

Elämänlaatulautakunta

Elämänlaatulautakunnan alaisuuteen kuuluvat, kirjastotoimi, kulttuuritoimi, maakuntamuseo, nuorisotoimi, vapaa sivistystyö sekä liikuntatoimi (pois lukien liikuntapaikat)

Torniolaakson maakuntamuseo sai vastuumuseostatuksen vuonna 2019 ja toiminta alkoi 1.1.2020. Vastuumuseotehtävä kattaa alueellisen museotoiminnan edistämistehtävän ja alueellisen kulttuuriympäristötehtävän Simon, Kemin, Keminmaan, Tervolan, Tornion, Pellon, Ylitornion, Kolari ja Muonion alueella. Näiden tehtävin hoitoa varten Torniolaakson museo tulee saamaan korotettua valtiotukea ja lisähenkilöstöä tulevina vuosina.

Kulttuuripuolella rajayhteistyö jatkui arviointikertomusvuonna eritoten Uusi vuosi kahdesti – tapahtuman ja uuden Talvirieha -tapahtuman myötä. Tulevaa Tornio 400. juhlavuotta (2021) on suunniteltu jo tilivuoden 2019 aikana.



Tornionlaakson Maakuntamuseon nimi muuttui Tornionlaakson museoksi, kun se muuttui syksyllä 2019 alueelliseksi vastuumuseoksi. Päätös oli Tornion kannalta merkittävä. Kuva: Tornion kaupunki / Juha Åman.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Vastuumuseon osalta tehtiin esimerkillistä ja pitkäjänteistä työtä. Kaupungin vetovoimaisuuden kannalta on merkittävä kehittää tavoitteellisesti kulttuuripalveluja ja nostaa kaupungin kulttuurillista statusta. Paikallisen kulttuurin viriäminen heijastuu luonnostaan laajalle.

Aineen taidemuseo

Aineen taidemuseon tilivuoden 2019 tavoitteena oli kehittää siitä kaupunkilaisten kohtaamispaikka ja matkailun vetonaula. Aineen taidemuseosta oli mukana myös edustus kaupungin Matkailun Master Plan- ja brändityöryhmässä.

Aineen taidemuseon näkyvyys ja saavutettavuus parani arviointikertomusvuonna erilaisten yhteistyökuvioiden (mm. VisitMeri-Lappi) avulla.

Rajakartanon rakennuksen kattoremontti hankaloitti ennakkotiedoista poiketen näyttelytoimintaa, supisti auki olevia tiloja ja johti jopa koko museon sulkemiseen viikon ajaksi. Myös näyttelyjä jouduttiin osin purkamaan ja teoksia siirtämään tai poistamaan turvallisuussyistä.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tavoitteessa onnistuttiin, sillä kävijämäärään onnistuttiin kasvattamaan tuntuvasti reilulla 4 000 kävijällä. Vuoden 2019 lopussa kävijöitä oli 20 969 (vuonna 2018 luku oli 16 810). Matkailuvetovoiman kasvaminen näkyy erityisesti ulkomaalaisten kävijöiden määrässä sekä laaja-alaisessa näyttely-, tapahtuma- ja taidekasvatustarjonnassa, mm. Border Pride-viikko.

Rajakartanon kattoremontin aiheuttamat yllättävät häiriöt museotoimintaan johtuivat siitä, että tieto ei kulkenut toimijoiden välillä.

Toimivat ja uudistuvat palvelut

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan tilivuoden 2019 tavoitteena oli aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen järjestäminen tarpeen mukaan. Se on toteutettu suunnitelmien mukaan Peräpohjan Opistolta ostettuna palveluna. Kuntarajat ylittävää yhteistyötä on toteutettu ja verkostoja luotu tutustumalla Tornion ja Haaparannan opettajien kesken toistensa työhön ns. vaihtopäivänä. Yhteistyötoimikunta Haaparannan koulutoimen kanssa on kokoontunut säännöllisesti. Tornion kaupungin rehtorit ja erityisopettajat ovat tehneet alueellista yhteistyötä Merilapin muiden kuntien kanssa.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

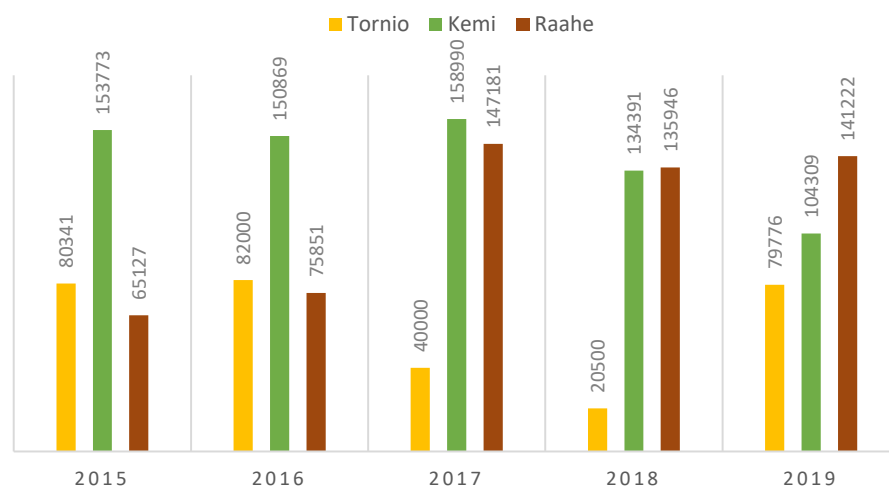
Esitettyihin tavoitteisiin on päästy lukuun ottamatta suunniteltuja opettajavaihtoja Haaparannan ja Tornion opettajien kesken.

Elämänlaatulautakunta

Kulttuuritoimen puolella Tornio-päivät uudistui ja se toteutui yhä laajemmalla joukolla. Avoin tapahtumahaku aktivoi Tornion ja lähialueen kulttuuritoimijoita.

Uimahalli on ollut käytössä nyt ensimmäisen kokonaisen vuoden ja kävijämäärä on tasaisessa nousussa. Osittain tähän vaikutti Kemin uimahallin sulku ja toisaalta yhteistyö myös Haaparannan kanssa.

UIMAHALLIN KÄVIJÄMÄÄRÄT



Lähde: Tilastotiedot Tornion, Kemin ja Raahen uimahallilta.

Nuorisotoimen puolella selviteltiin Ohjaamo-hankkeen puitteissa monialaisesta matalankynnyksen palvelusta. Syntyi lopulta torniolainen malli eli Tohjaamo-toiminta, jonka verkoston avulla pyritään tavoittamaan torniolaiset alle 30-vuotiaat asukkaat. Matalan kynnyksen palvelussa voi saada apua ja tukea työllistymiseen, koulutukseen, asumiseen, elämänhallintaan ja hyvinvointiin. Tohjaamo-toiminnassa ovat mukana nuorisotoimen lisäksi ainakin TE-toimisto, KELA, Työvoimalasäätiö ja sosiaalitoimi. Vuonna 2019 alkoi myös verkostoitunut Ankkuri-toiminta alle 25-vuotiaille huumeidenkäyttäjille sekä jalkautuvaa nuorisotyötä saatiin vahvistettua.

Torniossa otettiin käyttöön Kaikukortti vuonna 2019. Kaikukortti tarjoaa taloudellisesti haasteellisessa tilanteessa eläville mahdollisuuden osallistua liikunta- ja kulttuuripalveluihin.

Uusi kirjastotoimenjohtaja aloitti syksyllä 2019. Käyttöikänsä päässä olevan kirjastoauton tilalle ollaan hankkimassa uutta ja sen valmistelua on jatkettu vuoden 2019 aikana.

Kansalaisopiston seutuopistonneuvotteluja jatkettiin vuoden 2019 aikana, mutta neuvotteluissa ei päästy vielä ratkaisuun.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Nuorisotyö on selkeästi arviointikertomusvuoden aikana panostanut ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön moniammatillisten toimintojen avulla ja onnistunut siinä.

Kaikukortti on yksi konkreettinen esimerkki siitä, kuinka liikunta- ja kulttuuripalvelujen saavutettavuutta on kohennettu. Kaikukortin käyttöönotosta on tullut myönteistä palautetta ja myös palvelujen tarjoajat ovat halukkaita jatkamaan Kaikukortin käyttöä tulevinakin vuosina.

On nähtävissä riskinä, että jos yhteistä seudullista kansalaisopistoa ei synny, lisää se kilpailuasetelmaa mm. ammattitaitoisista tuntiopettajista.

Aineen taidemuseo

Aineen taidemuseon omissa tapahtumissa (noin 70 kpl) sekä tilaustapahtumissa (noin 60 kpl) oli havaittavissa nousua edellisiin vuosiin verrattuna.

Kahvilan toiminnan epävakaas, erityisesti loppuvuonna 2019, on vaikeuttanut kahvilapalvelujen tarjoamista.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Aineen taidemuseon tapahtumien kasvanut määrä kertoo museon onnistuneesta tiedottamisesta sekä yhteistyöverkoston laajentumisesta ja vakiintumisesta.

Onnellinen ja osallistuva torniolainen

Sivistyslautakunta

Talousarviovuoden tavoitteena oli ottaa käyttöön uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja syksystä 2019 alkaen koko peruskoulussa uusi opetussuunnitelma. Tavoitteena on ollut myös sähköisen oppimisympäristön käytön lisääminen. Yhtenä painopisteenä oli myös koulukiusaamisen vähentäminen. Kuntalaisten hyvinvoinnin tukemiseksi ja vahvistamiseksi talousarviotavoitteeksi asetettiin varhaiskasvatuspalveluiden ja alakoulun opetuksen antaminen lähipalveluna. Tällä haluttiin tukea alueiden ja palvelukylien statusta turvallisina ja viihtyisinä asuinympäristöinä.

Opetussuunnitelman Tornion kaupunki on valmistellut seudullisesti yhteistyössä Kemini, Keminiin, Simon ja Tervolan kanssa. Työ saatiin täysin valmiiksi, kun se otettiin käyttöön suunnitelman mukaisesti myös yhdeksännen vuosiluokan osalta 1.8.2019.

Meri-Lapissa on laadittu myös esi- ja varhaiskasvatuksen opetussuunnitelma seudullisesti. Mukana laadinnassa ovat olleet samat kunnat kuin seudullisen opetussuunnitelman laatimisessa. Sivistyslautakunta hyväksyi kesäkuussa 2019 sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen toimintavuosisuunnitelmat, jotka pohjautuvat seudulliseen esi- ja varhaiskasvatussuunnitelmaan. Molemmat otettiin käyttöön elokuussa 2019.

Tornion kaupungin talousarvion ja -suunnitelman mukaan tavoitteena oli laajentaa Kaakamossa ja Kyläjoella aloitettua yhteistyökokeilua alakoulun ja esiopetuksen välillä. Tavoitteena

oli saada koulujohtajien ja rehtoreiden alaisuuteen myös esikoululaiset. Tämä tavoite siirtyi vuodella eteenpäin ja syynä ovat sopimustekniset tarkastukset.

"Tavoitteena oli saada koulujohtajien ja rehtoreiden alaisuuteen myös esikoululaiset. "

Yhtenä painopisteenä oli ja on edelleen kiusaamisen vähentäminen. Perheille parasta – työniloa työntekijöille –hankkeen avulla koulunuorisotyö tuli osaksi Putaan ja Raumon yläkoulujen arkea. Koulunuorisotyön ja etsivän nuorisotyön tekijöillä onkin keskeinen rooli yläkoulujen oppilashuollossa. Kouluterveyskyselyn mukaan koulukiusaaminen on selkeästi vähentynyt.

Koulujen oppilasmäärän pieneneminen johtaa myös määrärahojen vähentämiseen. Perusopetuksen haasteena on oppilaiden lisääntyvän tuentarpeen ja digitalisaation tuomat niin taloudelliset kuin henkilöstöönkin kohdistuvat resurssitarpeet. Huolena on muun muassa oppilashuollollisen tuen riittävyys erityisesti alaluokilla. Kaikilla Tornion kouluilla on laadittu koulukohtainen Oppilaan tukeminen perusopetuksessa –toimintasuunnitelma,

jossa määritellään oppilashuolto- ja opetushenkilöstön toiminnan ja yhteistyön vastuualueet kolmiportaisen tuen eri vaiheissa. Tornion erityisopetuspalvelut käsittävät myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen. Seminaarin koululla on oma erityisopetussuunnitelma, Kivirannan koululla on kielenkehityksen pienryhmä oppilaille, joilla on puheen ja kielen kehityksen häiriö, kielellinen erityisvaikeus tai viivästynyt puheenkehitys, alakouluilla joustoluokat ja yläkouluilla pienryhmät. Lähde: OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI PERUSOPETUKSESSA Tornion toimintaohje 2019

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Varhaiskasvatuksen osalta palvelutarve jatkoivat kasvuaan, johon vanhempien työllistyminen luonnollisesti vaikuttaa. Kyseessä on siis toisaalta positiivinen ongelma. Kasvaneeseen tarpeeseen on pyritty vastaamaan yksityisen palveluntuottajan palveluita ostamalla. Kaupunginvaltuusto on asettanut 20 %:n rajan palvelusetelin käytölle, mutta tämä ylitettiin viime vuonna. Kaikille pystyttiin paikka tarjoamaan lain puitteissa, mutta edelleen kaupungin omien päivähoitopaikkojen osalta ollaan tiukoilla ja pystytään vaivoin vastaamaan tarpeeseen. Alueellisen kattavuuden osalta on epätasapainoa, joka on tulevaisuuden ratkaisuissa hyvä huomioida.

Kyläjoen ja Kaakamon kokeilu yhteistyön osalta on ollut toimivaa ja on valitettavaa, että muutosta ei saatu eteenpäin sen osalta, että esikoulut voisivat siirtyä rehtorien tai koulujohtajien alaisuuteen. Esimerkillistä yhteistyötä tehdään kouluilla tästä huolimatta, mutta ylimääräisten "raja-aitojen" kaataminen helpottaisi tätä entisestään ja jouduttaisi käytännön asioita. Tarkastuslautakunta suosittelee prosessin tarkastamista seuraavalla toimikaudella, jotta alkuperäiseen tavoitteeseen päästään.

Esi- ja perusopetuksessa on käytössä kolmiportaisen tuen malli: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Valtakunnallisessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on mainittu joustavuus, joka tarkoittaa, että lapsella on oikeus saada eriasteista tukea kulloisenkin tilanteen mukaan. Joustavuutta ovat myös eriasteiset pedagogiset ratkaisut. Torniossa on tehty erinomaista työtä kokoamalla sidosryhmien lausuntojen pohjalta oma, Tornioon sopiva toimintaohje koskien oppimisen ja koulunkäynnin tukea.

Elämänlaatulautakunta

Kirjastotoimen osalta lainauksien määrä on saatu jälleen nousuun ja kirjastolla järjestettävien tapahtumien määrä on kasvanut arviointikertomusvuonna.

Lähde: tilastot.kirjastot.fi

2015	262 860
2016	252 672
2017	234 665
2018	219 021
2019	235 030

Lähde: tilastot.kirjastot.fi

2017	65
2018	102
2019	111

Nuorisotyössä kouluysteistyö lisääntyi arviointikertomusvuonna, mikä osaltaan vahvistaa nuorisotyön näkyvyyttä ja tuo nuorisotyön toimintaa luontaisesti sinne, missä lapset ja nuoret päiväsaikaan ovat.

Ennaltaehkäisevän työn uudet painotukset ovat toisaalta vieneet resursseja perusnuorisotyöltä ja tilatoiminnalta, minkä vuoksi esimerkiksi Kokkokankaan nuorisotila Konkka on auki vain kahtena päivänä viikossa.

Kulttuuritapahtumien osalta Peräpohjolan markkinat ja Kalotti Jazz&Blues -festivaalit toteutettiin onnistuneesti ja nämä tapahtumat ovat vakiintuneet osaksi vuosittaista kulttuuritapahtumatarjontaa.

Tornion kansalaisopistossa on ollut opiskelijoita arviointikertomusvuonna 4600. Kursseja ja toimintaa on saatu järjestettyä koko kunnan alueella. Tätä selittää osittain kehittynyt yhteistyö kyläyhdistysten kanssa. Kurssien osallistujiksi on saatu myös uusia opiskelijoita sekä aktivoitua erityisesti ikäihmisiä.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Vaikuttaa vahvasti siltä, että ilman aktiivista hanketoimintaa nuorisotoimen kehittäminen vastaamaan toimintaympäristöä olisi lähes mahdotonta. On hyvä, että luodaan uutta ja etsitään toimivia menetelmiä, mutta samalla olisi hyvä myös turvata perusnuorisotyö tai kartoittaa palvelujen tarjoaminen ja vaikuttavuus laajemmin.

Ikäihmisten aktivointi ja uudet opiskelijat kertovat siitä, että kansalaisopisto on onnistunut kohdentamaan ja toteuttamaan kurssitoiveita sekä onnistunut tiedottamisessa. Tornion kansalaisopisto on myös onnistuneesti koordinoitunut useita hankkeita yhteistyössä muiden lapin opistojen kanssa.

Aineen taidemuseo

Arviointikertomusvuonna Aineen taidemuseossa on ollut opastuksia eri ikäryhmille ja museon tiloja on tarjottu aktiivisesti eri kulttuuritapahtumille. Myös konserteja ja elokuvanäytöksiä on järjestetty museon tiloissa.

Taidekasvatusohjelma on tavoittanut lapsia ja nuoria suunnitellusti. Yhteistyö mm. Lappian, Lapin AMK:n ja lähialueiden lukioiden kanssa on syventynyt arviointikertomusvuonna, mikä näkyy vierailujen ja opastusten määrän nousuna.

Museon saavutettavuus paikallisille on parantunut myös Kaikukortti-palveluun liittymisen kautta.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tarkastuslautakunta toteaa, että uusien toimintamallien ja tapahtumien myötä torniolaisten aktiivisesti osallistuvien osuus on kasvanut.

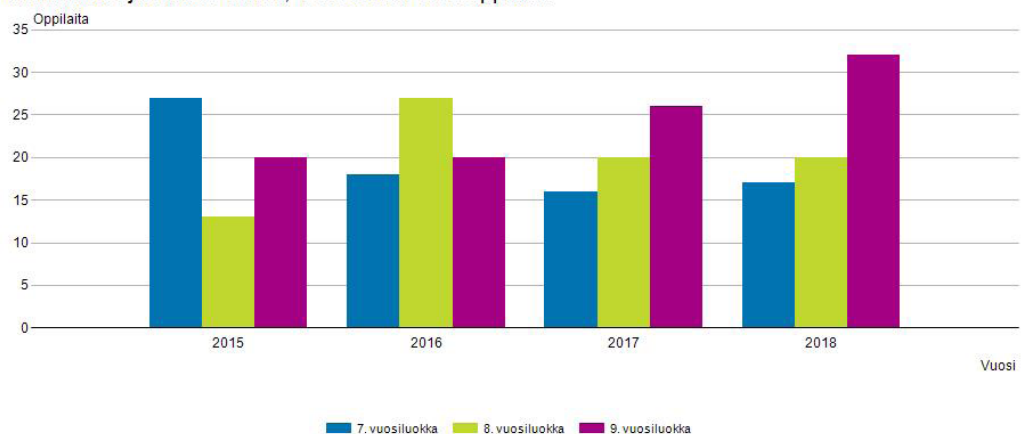
Toimiva kaupunkikonserni

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan käyttötalous luo haasteita. Toimintakulut ylittyivät alkuperäiseen talousarvioon nähden 655 241 euroa. Sivistyspalveluilta saadun tiedon mukaan asiantuntijapalvelut ylittyivät 425 088,69 euroa, joka koostuu PPO:lta ostetusta aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksesta. Tähän saadaan toimialan mukaan 100 %:n valtioavustus, joka ei näy toimialan toimintatuloissa. Varhaiskasvatuksen palvelusetelit ylittyivät 249 484,52 euroa.

Tilastokeskuksen 19.6.2019 julkaiseman artikkelin mukaan lähes joka viides peruskoululainen sai tehostettua tai erityistä tukea koulunkäyntiinsä. Tuen tarve näkyy peruskouluissa lisääntyneenä oppilashuollon sekä erityisopetuksen tarpeena ja sitä kautta kasvaneina kuluina. Seuraavassa kaavio tehostettua tukea saaneiden 7–9-vuosiluokkien oppilaista vuosina 2015–2018.

Tehostettua tukea saaneet peruskoulun 7-9 luokan oppilaat vuosiluokittain 2015-2018 muuttujina Vuosiluokka ja Vuosi. Tornio, Tehostetun tuen oppilaat.



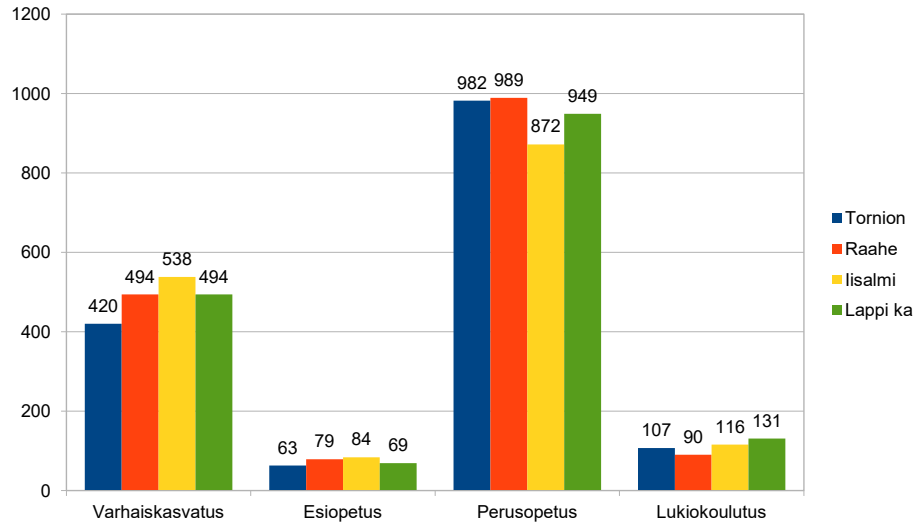
Tehostettua tai erityistä tukea saaneet peruskoulun oppilaat alueittain muuttujina Vuosiluokka ja Vuosi. Tornio, Tehostettua tukea saaneet yhteensä. Lähde: Erityisopetus, Tilastokeskus

Lähde: Tilastokeskus

Seuraavassa kaaviossa on vertailtu Tornion kanssa samankokoisten kaupunkien sivistyspalveluiden kustannuksia. Kaaviosta selviää myös eri sivistystoimen alaisten palveluiden Lapin keskiarvo. Kustannukset on ilmoitettu e/asukas.

Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen kustannusvertailuja Tornion, Raahen ja Iisalmen välillä vuoden 2018 tilinpäätösten mukaan.

Lähde: Kuntaliitto, tilastot



Tornion kaupungin varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen kustannukset eivät poikkea merkittävästi samankokoisten kaupunkien kustannuksista ja ovat myös lähellä Lapin kuntien keskiarvoa.

Talouden suunnittelussa tulee huomioida oppilasmäärien väheneminen ja siihen liittyvät toimenpiteet. Kouluverkon säilyttäminen nykyisellään edellyttää yhdysluokkien muodostamista niihin kouluihin, joissa oppilasmäärien väheneminen on tosiasia. Henkilöstön rekrytoinnissa vähenevä oppilasmäärä vaikuttaa henkilöstötarpeeseen. Seuraavasta kaaviosta selviää, että 1. vuosiluokan oppilasmäärä on pudonnut vuonna 2019. Tämä kehitys on ollut nähtävissä jo vuoden 2017 syntyneiden määrässä, joka on vuosina 2017–2019 pysynyt noin 200:ssä.

Peruskoulun oppilaat alueittain, opetuskielittain ja vuosiluokittain 2011-2019 muuttujina Vuosiluokka ja Vuosi. Tornio, Peruskoulun oppilaat yhteensä. Lähde: Tilastokeskus

Peruskoulun 1-6 luokan oppilaat vuosiluokittain 2016-2019 muuttujina Vuosiluokka ja Vuosi. Tornio, Kunta, Peruskoulun oppilaat yhteensä.



Lähde: Tilastokeskus

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Varhaiskasvatustalouden budjetointi on aiheuttanut jo useana vuonna haasteita kasvaneen kysynnän vuoksi. Kustannusvertailussa samansuuruisiin kuntiin nähden kyseiset palvelut tuotetaan Torniossa kuitenkin varsin kustannustehokkaasti.

Ruokahuolto siirtyi teknisten palvelujen alle vuonna 2019 ja siirrossa sivistyspalveluille jäi viimeisimmän tiedon mukaan 216 778 € ylimääräistä rahaa, joka palvelualueella on käytetty erikseen anotun talousarviolityksen lisäksi. Tilinpäätöksessä olisi tullut käydä ilmi, että todellisuudessa sivistyspalveluiden ylitys olisi ollut 216 778 € suurempi, mikäli siirron rahat olisi budjetoitu oikein teknisille palveluille, jonne kustannukset siirtyivät.

Tornion kaupungin neljännen strategisen päämäärän (toimiva kaupunkikonserni) yhtenä osa-alueena on strateginen henkilöstöjohtaminen. Myös sivistyspalvelut joutuvat valmistautumaan ja vastaamaan muutoksiin, jolloin muutosjohtamisen merkitys korostuu. Henkilöstöä tulee motivoida muutoksissa ja työhyvinvointia tulee edistää.



Torniossa on hyviä lähiliikuntapaikkoja. Kuvat Kantojärvi-Lautamaa -hiihtoreitiltä ja Karungin Nivavaarasta. (Kuvat Mari Tuomaala)



Arvokasta yhteistyötä koulun ja esiopetuksen välillä

Tornion Kokkokankaan koululla ja esikoulussa tehdään merkittävää yhteistyötä jokavuotisissa projekteissa. Hyötyjä on pitkä lista. Esikoululaiset saavat rohkeutta toimiessaan isompien kanssa, isommat oppivat ottamaan huomioon pienempiä. Kaikki tehdään yhdessä – lavasteista lähtien. Rahoitustakin hankkeet ovat saaneet, mutta rahasta ne eivät ole jääneet koskaan kiinni. Projekteissa on käsitelty tärkeitä aiheita: kulttuuria, tasa-arvoa, ystävyyttä, tunteita, rohkeutta ja ennakkoluuloja muutamia mainitaksemme. Osallisuus, toiminnallisuus ja lasten vahvuuksien löytäminen kannattelevat useimpia näytöksiä. Oppimiskokonaisuutena projektit ovat oppiainerajat ylittäviä, monialaisia ja eri-ikäiset lapset yhdistäviä tuotoksia, joista myös lasten vanhemmat pääsevät iloitsemaan. Projekteihin on saatu apurahaa vuonna 2017 ja Lapin Kansan uutisoi 12.5.2020, että Lapin kulttuurirahaston apurahat on myönnetty ja Marjut Ylimaunun, Tuija Palosaaren ja Leila Storlöparen taideprojekti "Kukkolankosken Siikanen" sai 3000 € apurahan. Tarkastuslautakunta katsoo, että yhteistyö on esimerkillistä ja kertoo myös siitä, että luovuudelle annetaan tilaa työyhteisöissä.

Toteutettuja projekteja:

2013: Jussukan Seikkailut -musiikinäytelmä

2014: Taikakala -musiikinäytelmä

2015: Kuka minä oikein olen -musiikinäytelmä

2017: Apua - muukalaisia tulee -musiikinäytelmä

2019- Viisi iloista rosvoa -musiikinäytelmä

2019-2020 Sammakon suurenmoinen sydän -elokuva



Eskarilaisten ja koululaisten yhteistyönä syntynyt Sammakon suurenmoinen sydän -elokuvassa oli mukana 16 eskarilaista ja 21 kolmannen luokan oppilasta. Kuva Tuija Palosaari.



Viisi iloista Rosvoa -musiikinäytelmässä oli mukana 40 eskarilaista ja 41 toisen luokan oppilasta. Musiikinäytelmä esitettiin 1000 katsojalle kuudessa eri näytännössä Kokkokankaan koulun liikuntasalissa. Kuva Tuija Palosaari.



Tornion kaupungin omalla puutarhalla kasvatetaan kukat kaupungin yleisille alueille ja Arboretumiin. Kuva: Päivi Kavaluus

Tekniset palvelut

Vetovoimainen rajakaupunki ja toimivat uudistuvat palvelut

Teknisellä toimialalla on ollut tavoitteena mm. uusien elinkeinoalueiden kehittäminen. Siihen liittyvänä tilivuodelle 2019 merkittynä toimenpiteenä saatiin Arction alueen osayleiskaavaehdotus laadituksi. Valmiiksi saatiin myös E14 alueen asemakaavan kaavarunko ja asemakaavaluonnosta laaditaan. Kaupungin strategian kannalta teknisen lautakunnan tehtäviin kuuluu myös kaupunkikuvan ja viihtyisyyden parantaminen.

Kokonaisuutena kaupungin vetovoimaisuutta nostavat tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Yleiskaavan ajantasaisuuden arviointityö jatkuu edelleen. Tekninen lautakunta on teettänyt myös Tornion pyöräilyolosuhteiden kehittämisestä raportin.

Kiinteistöjen ylläpitoa, kaupungintalon työympäristön kehittämistä ja uuden tekniikan hyödyntämistä on ylläpidetty kaupungintalon peruskorjauksen suunnittelulla. Suunnitelmat valmistuivat ja kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupungintalon remontin kokouksessaan 9.12.2019. Sen myötä aloitettiin myös kaupungintalon muuton suunnittelu väistötiloihin.

Teknisten palveluiden tilivuoden 2019 tavoitteista yksi oli sähköisen asioinnin ja palveluiden kehittäminen. Tuloksena on verkkopankki-palveluiden hyödyntäminen venepaikkojen varaamisessa ja maksamisessa. Toiminta käynnistyy vuoden 2020 puolella.

Katujen ja vesihuollon uusi yleissuunnitelma on hyväksytty toukokuussa 2019.

Kaupunki vastaa katujen kunnossapidosta, mutta yksityistieverkoston ylläpidossa keskeinen rooli on tiekunnilla. Uusi yksityisteiden tienpitoa ja hallintoa koskeva laki tuli voimaan 1.1.2019. Kaupungilla on käytössä yksityisteiden avustusjärjestelmä, jonka puitteissa tiekuntia avustetaan rahallisesti ja kunnossapitotoimin solmitun sopimuksen mukaisesti. Yksityisteiden perussparannushankkeiden edellytyksenä on järjestäytyneet

toimiva tiekunta. Tilivuoden 2019 tavoitteena teknisellä toimialalla oli aktivoida järjestäytymättömiä ja rekisteröitymättömiä tiekuntia järjestäytymään ja rekisteröitymään yksityistierekisteriin. Tämän seurauksena Torniossa järjestettiin joulukuussa 2019 yhteensä 13 yksityistietoimistusta.



Kuva: Tornion kaupunki / Juha Åman

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Kaikki talousarviotavoitteet ovat toteutuneet. Erityisesti yksityistienpidon kehittäminen on saatu hyvälle alulle.

Onnellinen ja osallistuva torniolainen

Teknisten palveluiden talousarviotavoitteena vuonna 2019 ovat olleet lasten kannustaminen omaehtoiseen liikkumiseen, ikäihmisten omaehtoisen liikkumisen edellytysten parantaminen, asuin- ja elinympäristön viihtyisyyden lisääminen, liikenneturvallisuuden parantaminen, tulvansuojelun parantaminen ja uimahallin peruskorjausten tulosten arviointi. Tavoitteena on ollut myös henkilöresurssien lisääminen terveellisen, turvallisen ja viihtyisän asuinympäristön kehittämiseen.



Kuva: Päivi Kavaluus

Tavoitteista ovat toteutuneet Seminaarin koulun ja Kyläjoen koulun lähiliikuntapaikkojen valmistuminen erityisesti lapsia ja lapsiperheitä varten. Kuntalaisten vastuuta sekä aktiivisuutta omasta hyvinvoinnista on kasvatettu hankkimalla puistopenkkejä suosituimmille ikäihmisten kulkureiteille. Ympäristön viihtyisyyttä on tuettu lisäämällä roska-astioiden määrää. Nykäsenkadun kevyen liikenteen väylä toteutettiin pääosin vuoden 2019 aikana ja vahvistettiin näin alueen liikenneturvallisuutta. Tulvasuojelun parantamiseksi saatiin Näränperän tulvasuojelun suunnitelma valmiiksi. Teknisten palveluiden toimialalle rekrytoitiin ympäristötarkastaja ja rakennustarkastaja.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

On erittäin tärkeää, että lähiliikuntapaikoista pidetään hyvää huolta ja niitä kehitetään. Niissä liikkuvat myös lapset, jotka eivät harrasta seuroissa urheilua, joten sillä tavalla tämä palvelee erittäin hyvin kaikkia lapsia. Samoin myös puistopenkkien lisääminen auttaa ikäihmisten liikkumista. Tässä voisi nostaa myös tavoitteiden tasoa, esim. pyöräilysuunnitelman ehdotusten toteuttaminen voisi olla yksi esimerkki. Tämän lisäksi on syytä odottaa liikuntapaikkarakentamisen hankeosaamisen ja kunnallisen liikuntatoimen päätöksenteon ja liikuntapoliittisten kysymysten edistymistä ja yleistä kehitystyötä menneiden lähivuosien tilasta.

Toimiva kaupunkikonserni

Talouden tasapainottaminen vastuullisen taloudenpidon myötä oli strategiaan pohjautuvana tavoitteena. Tavoitteessa ei onnistuttu muun muassa siksi, koska ruokapalveluyöntekijöiden budjetoinnissa tehtiin virheitä. Sivistyspalveluista jäi siirtämättä osa ruokapalvelujen palkka- ja elintarvikekuluja siirron yhteydessä. Ylitysanomus käsiteltiin kaupunginvaltuustossa tämän osalta maaliskuussa 2020.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Talousarvion mukaan kaupunginhallitus edellyttää, että toimialat seuraavat aktiivisesti määrärahojen käyttötilannetta kuukausittain, ryhtyvät toimenpiteisiin talousarviossa pysymiseksi ja raportoivat tehdyistä toimenpiteistä kaupunginhallitukselle. Toimialan on myös pyrittävä tekemään talousarviomuutokset talousarviovuoden aikana välittömästi, kun muutostarve on tiedossa. Teknisten palveluiden osalta ruokapalvelun siirron budjetoinnissa ei onnistuttu. Ylitysanomus käsiteltiin vasta maaliskuussa 2020 valtuustossa. Talousarvion muutosesitykset tulee käsitellä tilivuoden aikana valtuustossa ja vain poikkeuksellisessa tilanteessa käsittely voi siirtyä seuraavalle tilivuodelle. Tarkastuslautakunta arvioi, että tähän on jatkossa kiinnitettävä huomiota. Ruokapalvelusiirron johdosta kustannuksia tekniselle lautakunnalle tuli yhteensä 462 982€, joita ei oltu sinne lainkaan budjetoitu.

Kaupunkikonserni

Tornion Vesi Oy

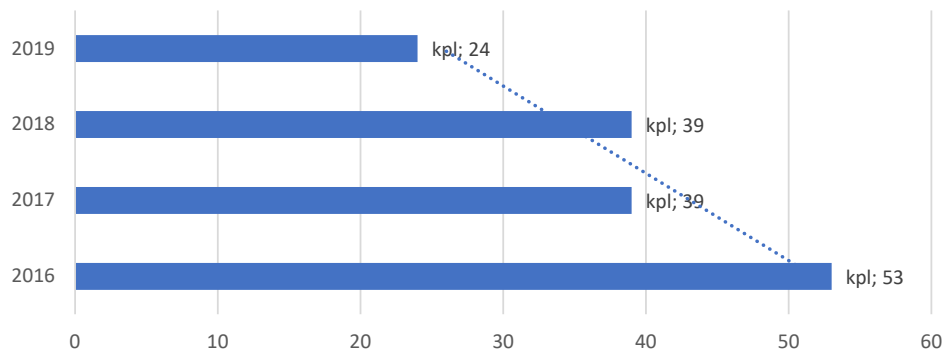
Tornion Vesi Oy:n tärkeimpänä tavoitteena on tarjota asiakkaille hyvälaatuinen vesi- ja jätevesikuutio kokonaishintaan, joka sijoittuu valtakunnallisen tason keskikolmannekseen. Lisäksi verkostohäiriöiden ja vuotovesien määrän minimoiminen sekä käyttökatkosten määrän vähentäminen olivat tavoitteena viime vuodelle. Asiakkaalle suoraan näkyvien tavoitteiden lisäksi talousarvion tavoitteina olivat saneeraussuunnitelman teko ja sen mukaiset saneeraukset sekä tietyksi talousarviossa pysyminen. Toimintavuoden talousarviotavoitteena investointitaso oli noin miljoona (1) euroa, mutta toteutui 138 000€ pienempänä, ollen lopulta 864 000 €.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Vesi- ja jätevesikuution kokonaishinnan osalta pysyttiin talousarvion tavoitteessa hinnan ollessa 2 % halvempi verrattuna valtakunnalliseen keskiarvoon. Saneeraus-/korjaussuunnitelmaa ei tehty, mutta selvitys verkoston todellisesta kunnosta ja saneeraustarpeista tehtiin. Sen pohjalta on tarkoitus tehdä suunnitelma. Saneerauksiin käytettiin edellistä vuotta vähemmän rahaa, joten on äärimmäisen tärkeää saada saneeraussuunnitelma valmiiksi ja toteuttaa sitä täysipainoisesti. Näin ikääntyvän verkoston riskejä voidaan minimoida. Vesijohtovuotojen osalta tavoitteena oli alittaa 45 kpl vuotomäärä ja siinä onnistuttiin selvästi. Vuotovesien määrää ei toimenpiteistä huolimatta saatu laskettua, joten sen osalta talousarvion tavoite ei toteudu. Käyttökatkosten määrä on 5 kpl alle tavoitteen. Kaiken kaikkiaan asiakkaille suoraan näkyvät tavoitteet ovat hyvin toteutuneet, mutta riskinä ongelmat liittyen verkoston kuntoon. Uusi konserninohje käsiteltiin hallituksessa ja yhtiökokouksessa.

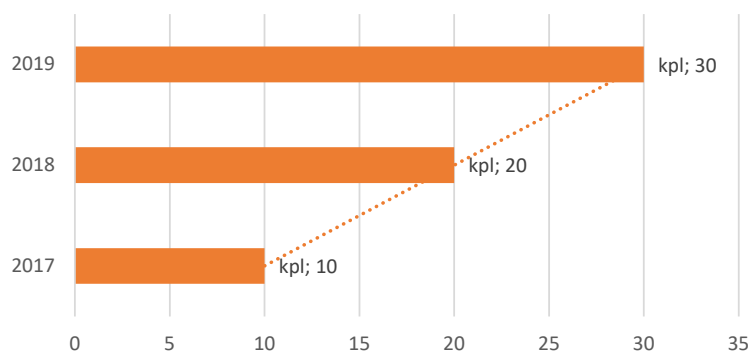
Lähde: Tornion Veden
toimitusjohtajan tilasto

Vesijohtovuotojen määrä 2017-2019



Lähde: Tornion Veden
toimitusjohtajan tilasto

Verkostohäiriöt 2017-2019



Tornion Energia Oy

Tornion Energia Oy harjoittaa sähköverkko- ja kaukolämpötoimintaa Tornion kaupungin keskeisellä alueella. Yhtiön tavoitteena vuoden 2019 talousarvion mukaan oli mm. parantaa verkon käyttövarmuutta ja tarjota sähkön siirtohintaa valtakunnallisesti halvimman neljänneksen joukossa. Kaukolämmön hinnan tavoiteltiin pysyvän valtakunnallisesti alimman viidenneksen joukossa. Tavoitteisiin sisältyi edellä mainittujen suoraan asiakkaille näkyvien asioiden lisäksi hallittuja laajennus- ja peruskorjausinvestointeja, joilla turvattaisiin käyttöarvoa ja ehkäistäisiin korjausvelan lisääntymistä ottaen kuitenkin rahoituksen kestävyys huomioon.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Yhtiön tavoitteet ovat hyvin toteutuneet. Sähkön siirtohintaa ja kaukolämmön hinta ovat pysyneet tavoitteen mukaisessa tasossa valtakunnallisesti verrattuna. Käyttökatkokset ovat myös entisestään laskeneet, ollen 0,15 h/asiakas vuonna 2019, joten siinäkin suhteessa ollaan pysytty hyvin tavoitteessa. Yhtiön korjausinvestointeja ei ole kuitenkaan voitu tehdä siten, että nykykäyttöarvo säilyisi. Arvio on, että korjausinvestointien tulisi olla kaksi (2) miljoonaa euroa vuodessa käyttöarvon säilyttämiseksi. Viime vuonna investointeja tehtiin yhteensä 1,7 miljoonan euron edestä, joka alitti hieman tavoitteen.

Team Botnia

Kaupungin elinkeinotoimintaa on hoidettu kehittämissyhtiön kautta. Sekä elinkeinoohjelma, että matkailun Master Plan asettavat kehittämissyhtiölle runsaasti vastuita eri osa-alueilla. Vuoden 2019 budjetti oli merkittävästi yhtiön normaalia rahankäyttöä suurempi, mutta toteutunut budjetti jäi pienemmäksi. Syynä oli viivästynyt projekti, jonka rahoitus jäi realisoitumatta. Team Botnia on onnistunut tavoitteissaan mm. nettoperusteisten yritysten määrän lisääntymisen suhteen. Yhtiölle on tärkeää myös yritysneuvonta ja yritysten avustaminen hankerahoitushakemuksissa. On oleellista, että yhtiö kykenee auttamaan kuntaa ja kunnan yrityksiä EU:n rakennerahastoista myönnettävien tukien hakemisessa.

Tarkastuslautakunnan arviointi

Kaupunkistrategian mukaan tärkeimpiä asioita on yksityisen sektorin työpaikkojen lisääminen. Tarkastelun kohteena olevaa vuotta leimaa lupaavat hankkeet ja vanhojen hankkeiden loppuun saattaminen sekä erilaiset hankkeet tulevaisuutta varten. Samaan aikaan työttömyysaste on pienentynyt, joka osoittaa, että kaupungin toimet ovat olleet oikeansuuntaisia. Yhtenä kaupunkistrategiassa mainittuna mittarina on Suomen Yrittäjien Elinkeinopoliittinen kysely ja sen tulokset. Kyselyä ei suoriteta joka vuosi.

"Koska Team Botnia on monessa kaupungin elinkeinopoliittisena tekijänä merkittävä toimija, pitäisi sen toimintaan kehittää lisää mittareita.. "

Koska Team Botnia on monessa kaupungin elinkeinopoliittisena tekijänä merkittävä toimija, pitäisi sen toimintaan kehittää lisää mittareita. Tällä voidaan varmistaa tilastoinnin tarkkuus, luotettavuus ja ajantasaisuus. Vain luotettavalla mittaamisella voi kaupunki taata elinkeino-ohjelman toimeenpanon onnistumisen.

Team Botnian kaupungin myöntämä budjetti on alle 500 000 € muiden tulojen tullessa hankerahoituksesta ja muusta palvelumyynnistä.

Työvoimalasäätiö

Työvoimalasäätiön toiminta-ajatuksena on sosiaalisen työllistämisen ja kuntoutuksen järjestäminen ja kehittäminen Tornion kaupungissa ja lähikunnissa. Viime vuosi oli taloudellisesti haastava, eikä talousarviossa pysytty toimintavuoden jäädessä 85 988 € tappiolliseksi. Säätiössä aloitetussa verotarkastuksessa ilmeni, että säätiössä oli tehty verovähennyksiä yleishyödylliseksi luettavasta toiminnasta, jossa verovähennysoikeutta ei ole ja siitä syystä verottaja oikaisi tuloverotuksia vuosilta 2017-2019. Kaiken kaikkiaan oikaisun myötä säätiön oman pääoman tase kirjattiin 158 421,43 € negatiiviseksi. Asiakkaita oli 100 vähemmän kuin edellisenä vuonna ja kuntouttavan työtoiminnan laskutus jäi 80 000 € pienemmäksi kuin vuonna 2018. Työvoimasäätiöllä oli yksi hanke vuonna 2019. Nuorten edelleen sijoittuminen oli yksi Työvoimalasäätiön talousarviotavoitteista.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tornion Työvoimalasäätiön vuosi 2019 oli täynnä haasteita ja epävarmuustekijöitä. Työntekijöiden motivaatio ja kehittävä ote tuottivat tulosta, kuten aikaisempinakin vuosina. Rahoituksen tuomat haasteet asettivat toiminnalle rajoituksia.

Matalan kynnyksen Stara II -hanke jatkoi aikaisempaa starttivalmennusta ja täydentää sen puutteita ja kehittää toimintamenetelmiä.

Viime vuoden kertomuksessa esille nostamamme Kartoitusjakso -palvelu on noussut merkittäväksi palveluksi työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa ja palvelua on esitelty useaan otteeseen eri yhteyksissä.

Talousarviossa yhtenä tavoitteena oli nuorten edelleen sijoittumisen verrattain korkea 85 % osuus. Tavoite ei toteutunut, mutta osuus on silti korkealla tasolla; 82 % nuorista sijoittuu starttivalmennuksen ja yksilövalmennuksen jälkeen uudelleen joko opiskeluun tai työelämään. Nuorten asiakkaiden osuus nousi edellisestä vuodesta ja on kiistatonta, että yksikin nuori työelämään tai opiskeluun jatkava syrjäytymisen sijaan on erittäin arvokas. Kaiken kaikkiaan opintojen pariin tai työelämään jatkoi 67 ihmistä Työvoimalasäätiön palvelujen tuloksena. Missään nimessä ei voida puhua epäonnistumisesta, vaikka tavoitteesta jäätiin.

Tulokset viime vuodelta eivät ole Työvoimalasäätiössä niin hyvät kun aiempina vuosina, mutta kaikki kehitystyö on erittäin arvokasta. Rahoituksen epävarmuudesta ja resurssihaasteista huolimatta toimintaa on pystytty kehittämään.

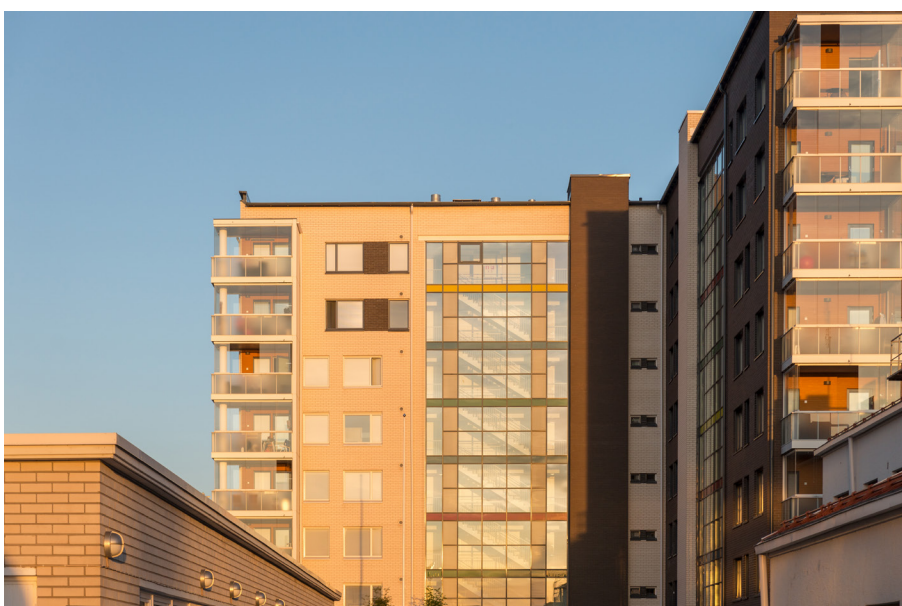
Asiakasohjauksen osalta on erittäin valitettavaa, että sosiaalitoimessa olevat resurssivajeet näkyvät suoraan siinä kuinka paljon asiakkaita ohjataan Työvoimalasäätiön asiakkaiksi. Tämä aiheuttaa yksilöiden lisäksi myös taloudellisia tappioita kaupungille, koska KELA:n sakkomaksut lähtevät nousuun, mikäli asiakkaiden sopimuksia joudutaan katkaisemaan sosiaalitoimen resurssivajeen vuoksi. Jatkon kannalta on äärimmäisen tärkeä pohtia mm. sitä tulisiko työllisyysdenhoito irrottaa omaksi yksiköksi keskushallintopalvelujen alle, jotta ei pääse käymään samaa, kuten kävi tällä kertaa; erikoissairaanhoidon kustannusten ylityksen vuoksi sosiaalitoimen asiakasohjaus kärsi. Se aiheutti taloudellisia ja inhimillisiä tappioita.

Tornion oppilasasuntolat, Palveluasunnot Oy ja Veljeskoti

Talousarviossa tavoiteltiin Tornion Oppilasasuntoloiden osalta talouden tervehdyttämistä ja tasapainottamista. Vuokrausaste vuonna 2018 oli 75,82 % ja vuoden 2019 tavoitteena oli nostaa vuokrausastetta 90 %:iin. Oppilasasuntolassa riskeinä ovat asukkaiden suuri vaihtuvuus ja lisääntyvät korjaustarpeet, jotka aiheuttavat taloudellisia haasteita. Taloudellisten haasteiden ja synergiaetujen lisäämiseksi on päätetty käynnistää fuusioituminen Tornion Palveluasuntojen kanssa vuonna 2020. Vuonna 2019 Oppilasasunnot Oy myi Kirkkokatu 1 B:n ja Sairaalakatu 5:n talot. Tämän jälkeen yhtiölle jää kaksi kustannuspaikkaa, joissa 46 huoneistoa ja yhteensä 87 vuodepaikkaa. ARA on nimennyt Tornion Palveluasunnot Oy:n Oppilasasuntolan osakkeiden luovutuksensaajaksi.

Tornion Palveluasuntojen toiminta-ajatus on vuokrata ja ylläpitää asuntoja palvelua tarvitseville erityisryhmille. Vuoden 2019 tärkeimpänä investointina oli ostaa Kiinteistö Oy Veljeskodin osakkeet Tornion Krunni Oy:ltä.

Kiinteistö Oy Veljeskodin tavoitteena oli niin ikään nostaa vuokrausastetta ja vähentää luotto-tappioita sekä tuottaa turvallista ja terveellistä asumista veteraaneille ja eläkeläisille.



Kuva: Tornion kaupunki / Juha Åman

"On tarve kartoittaa, että millaisille asunnoille ja kohderyhmille esiintyy enemmän tarvetta."

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tornion kaupungin ja kaupungin tytäryhtiöiden kiinteistöjen osalta on tärkeää tehdä yhteistyötä ja katsoa kokonaisuutta, jolloin tiloja ja kiinteistöjä voidaan käyttää siihen tarkoitukseen, jolle on tilausta. Tornion Palveluasunnot Oy:n ja Tornion Oppilasasuntoloiden fuusio on erittäin järkevä toimenpide, kuten Veljeskodin sulauttaminen Palveluasunnot Oy:öön, koska oppilasmäärät paikkakunnalla ovat laskeneet. Muun muassa siitä syystä on tarve kartoittaa, että millaisille asunnoille ja kohderyhmille esiintyy enemmän tarvetta.

Oppilasasuntojen osalta talousarviotavoitteen mukaisessa vuokrausasteen nostamisessa ei aivan onnistuttu, mutta vuokrausaste kuitenkin nousi edelliseen vuoteen verrattuna 75 % tasosta 83 % tasoon. Kiinteistö Oy Veljeskodin vuokrausaste vuonna 2019 oli 99,1 % eli todella hyvä.

Tornion vuokra-asunnot Oy

Tornion Vuokra-asunnot Oy:n toiminta-ajatuksena on tarjota kohtuuhintaisia ja laadukkaita asuntoja niitä tarvitseville. Tavoitteena oli 93 % vuokrausaste ja vuokratason pysyminen kilpailukyisellä tasolla. Vuokrasaatavien määrän tavoiteltiin pysyvän alle 2 % ja luottotappioiden määrän vähentäminen oli taloudellisena tavoitteena.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tornion Vuokra-asunnot Oy ei päässyt tavoitteeseen luottotappioiden pienentämisen ja vuokrausasteen nostamisen osalta. Myös luottotappioiden osuus nousi yli tavoitteen. Yhtiössä on kuitenkin tehty merkittäviä toimenpiteitä luopumalla asuntokannasta, jollaiselle ei ole käyttöä ja investoimalla asuntoihin, joiden tarve on korkea, kuten Ruskakotiin. Haasteena on ollut ylitarjonta.

Tornion Keilahalli Oy

Keilailu on matalankynnyksen harrastus kaiken ikäisille ikään, sukupuoleen tai fyysisiin lähtökohtiin katsomatta. Keilailu on kuntoa kehittävä ja ylläpitävä liikuntamuoto ja siinä on mahdollista kehittyä hyvässä seurassa. Keilailu kehittää kehon liikkuvuutta ja koordinaatiota ja siinä on vain pieni loukkaantumisriski. Keilailun harrastaminen tapahtuu sosiaalisessa ympäristössä ja se on saman tavoitteen eteen toimimista. Tornion keilahalli on lasten, nuorten, aikuisten, ikäihmisten sekä eri erityisryhmien harrastus- ja tapaamispaikka, jossa mahdollistuu ympäri- vuotinen omaehtoinen ja samalla sosiaalinen toiminta. Tavoitteena on ollut ottaa keilailuhalli huomioon liikuntatapahtumia järjestettäessä ja antaa myös koululaisille mahdollisuus tutustua lajiin. Tornion keilahallissa on ollut kilpakeilailijoiden vuoroja noin kaksi kertaa viikossa. Tärkein investointi vuonna 2019 oli uusien keilojen hankkiminen. Liiketulos jäi miinukselle 0,5 %, kun se vuonna 2018 oli vielä 0 %. Vuodelle 2020 yhtiö ei ole asettanut tavoitteita.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Keilahallin talousarvion mukainen investointi toteutui ja uudet keilat hankittiin, mutta toiminnan kehittämisen osalta tilinpäätöksessä ei ole tuloksia. Aikaisemmassa arviointikertomuksessa esitimme keilahallin liittämistä liikuntatoimeen, jolloin saataisiin paremmin hyödynnettyä tätä kaikenikäisten harrastusmahdollisuutta. Keilahallia voisi hyödyntää lasten, nuorten, ikäihmisten ja perheiden yhteisenä harrastuksena hyvinvoinnin edistämiseksi, joka vaatisi poikkiallinnollista yhteistyötä ja kehittämisenäkökulmaa. Tilinpäätöksen mukaan keilahallia käyttävät henkilöt, joille keilailu on ainoa harrastus. On erittäin merkittävää säilyttää tämä toiminta ja nähdä se mahdollisuutena uuden kehittämisessä.

Talouden tasapainottamisen arviointi

Tavoitteet:

Vuoden 2019 talousarvioesityksessä tilinpäätöksen tulos on laadittu 0,93 M € negatiiviseksi. Kriisikunnan raja-arvoista täyttyy kolme. Tornion kestävyysvajeen oli arvioitu velkataakasta ja investoinneista johtuen olevan 1,5-2,0 M € tällä tuloksella. Rakenteellisten uudistusten sekä tasapainottamistyön avulla oli tarkoitus edistää tavoitetta. Konkreettisina toimina olivat eläköitymisen hyödyntäminen sekä tehtävien ja toimintojen uudelleenjärjestelyt. Työntekijöiden osaamiseen ja motivaation lisäämiseen panostaminen nähtiin myös talouden tasapainottamisen tärkeinä elementteinä.

Tornion kaupunkistrategian mukaan talouden tasapainottamisen mittarina toimii kaupunkikonsernin taloudellisten raja-arvojen toteutuminen (tavoite max. 1 raja-arvo täyttyy enää 2021), tilikauden tulos, jonka pitäisi olla positiivinen ja peruskunnan ja konsernin lainankanta €/asukas, jonka tulisi olla maan keskiarvon alltava.

"Strategian mukaan kaupungin investoinnit tulee tehdä talouden kannalta kestävällä tavalla."

Toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi strategian mukaan ovat:

- kaupungin talouden ja toimintojen sopeuttaminen ja tasapainoinen kuntatalous
- talouden kannalta kestävä investointiohjelma
- tilikaudella toteutuneiden investointien tulorahoituksen vahvistaminen
- tasapainottamisohjelman päivittäminen ja siitä seuraavat toimenpiteet

Tornion kaupungin vuoden 2019 tilinpäätös oli 5,8 M€ alijäämäinen, joten talouden tasapainottamisen kannalta suunta on huolestuttava. Suurimpana yksittäisenä ylityksenä oli erikoissairaanhoidon kustannusten ylitys 3,4 M€ meno. Pienempiä ylityksiä oli lisäksi muutamilla muillakin toimialoilla. Kaupunginhallitukselle esiteltiin 16.9.2019 päivitetty talouden tasapainottamisohjelma, jossa oli esityksiä käyttötalouden menojen

hillitsemisestä S2019, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin omistajaohjauksen linjauksista, palvelujen tuottavuustarkastelusta S2019 - K2020 sekä talousarvio 2020 -raamin tarkastelusta.

Strategian mukaan kaupungin investoinnit tulee tehdä talouden kannalta kestävällä tavalla ja tilikaudella toteutuneiden investointien tulorahoitusta tulee vahvistaa. Vuonna 2019 tehdyt investoinnit on kuitenkin rahoitettu kokonaan lainarahalla, joten siltä osin niiden tulorahoituksen vahvistaminen ei ole onnistunut.

Tarkastuslautakunnan arviointi:

Tornion kaupungin kohdalla täyttyy kolme neljästä kriisikunnan raja-arvosta. Talous tulee tasapainottaa ja sitä tulee seurata aktiivisesti. Investointiohjelma tulee laatia siten, että investoinnit voidaan tehdä suurimmaksi osaksi tulorahoituksella, jolloin vieraan pääoman tarve vähenee. Näin päästään strategiassa mainittuun talouden kannalta kestäväan investointiohjelmaan. Talousarvion laadinnan tarkkuuteen ja siinä pysymiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS VALTUUSTOLLE JA ALLEKIRJOITUKSET

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2019 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, yhtyy tilintarkastajan lausuntoon ja esittää

1. tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tilikaudelta 1.1.-31.12.2019 ja
2. että kaupunginvaltuusto pyytää kaupunginhallitukselta lausunnon (KuntaL 121 §) syyskuun 2020 loppuun mennessä siitä, mihin toimiin arviointikertomuksessa esiintuotujen arviointien johdosta on ryhdytty.

Torniossa 26. päivänä toukokuuta 2020



Mari Tuomaala
puheenjohtaja



Juha Berg
varapuheenjohtaja



Johanna Aarnio-Keinänen
jäsen



Pekka Hacklin
jäsen



Anne Harri
jäsen



Päivi Kavaluus
jäsen



Vilho Tikkanen
jäsen



Hannu Uusitalo
jäsen



Tiina Väkeväinen
jäsen



Eskarilaisten ja koululaisten yhteistyönä syntynyt Sammakon suurenmoinen sydän –elokuvassa oli mukana 16 eskarilaista ja 21 kolmannen luokan oppilasta. Kuva Tuija Palosaari.



Tornio

tornio.fi